

«Lupta pentru lumină»

«Lumina prin Luptă»

LITERATORUL

Revista literară din București

Anul II. — No. 4

SUMARUL

Au Royaume de Roumanie, poezie	de D-nu F. Nizet
Pe albumul D-nei M.. C.. poezie	" " G. Sion
Mănăstirea Cotești, poezie	" " Th. M. Stoenescu
Cum.. poezie	" " Carol Scrob
Momentele Frumoase, poezie	" " Carol Scrob
Am iubit, poezie	Sub-Luc. Mănescu
Furtuna, Idilă	" " Scarlat C. Moscu
Sic vos non vobis; traducere	" " St. Grozea
Am plâns, poezie	D-na Maria Berger
Te-am așteptat, poezie	D-nu C. C. Pleșoianu
Curs de Declamațiune (urmare)	" " St. Velescu
Distih.	" " Nicolaie Stan
Găsesc, poezie	" " N. G. Stamatii
Giacomo Leopardi, cugetări	" " C. C. Bacalbașa
Alfredo, Nuvelă originală	" " Vladimir A. Macedonski
Arta Versurilor.	" " Al. A. Macedonski
Legenda Siminocului, poezie	" " " " "
Palatul Fermecat... (urmare și fine)	" " " " "
Legenda Myozotisului	" " " " "
Luntrașul, Nuvelă originală	" " " " "
Uncheașul Sărăcie, (Urmare și fine)	" " " " "
Curs de Analiză Critică.	" " " " "
Albaspină, poezie	" " " " "
De când, poezie	" " " " "

Bibl. Univ. Cluj

Nr. 1002-1921

BUCUREȘTI

Tipografia Theodor Michaiescu, strada Teatrului No 8.

1 8 8 1

Prețul 2 lei.

«Lupta pentru lumină»

«Lumina prin Luptă»

LITERATORUL

— 15 Aprilie 1881 —

Abonamentul: pe trei luni 5 lei, pe șase luni 10 lei.

Scrisorile nefrancate se refuză. | Pe an 20 lei. | Administrația Str. Poșta-Veche 6 Episcopie

Priimim de la d. François Nizet,*) distinsul nostru colaborator din Brusel, o poezie dedicată României. D. François Nizet, este un poet și un filo-Român de cea mai mare valoare. Am avut deja ocaziunea anul trecut, a ne ilustra paginile cu câte-va din produsurile sale intelectuale și suntem mândri că în zile solemne, precum au fost cele din urmă, a cugetat la noi și că primul său cântec a fost pentru România. „Literatorul“ aducând cele mai sincere mulțumiri d-lui Nizet, deschide poeziei sale, locul de onoare:

Au Royaume de Roumanie

Les temps mauvais ont fui... Le destin te ramène
De beaux jours. Tu peux donc, sur ton char triomphal,
Monter en souriant, douce Etoile Roumaine,
Dans les reflets pourprés du ciel oriental !

Monte ! Tous les peuples qu'anime
L'amour pur de la Liberté,
Oui ! tous, en un concert sublime,
Salûront ta sainte clarté !

*) Credem nemerit să amintim cititorilor noștri frumosul volum de poezii franceze intitulat „România“ al D-șoarei Nizet, fiica d-sale Adăogăm pe lângă aceste, că Români studioși ce s'ar afla în Brusel sau ce ar avea intenția să viziteze capitala Belgiei, ar putea să tragă mari foloase din facerea cunoștinții d-lui Nizet, care, pe lângă că este Doctor în științe, litere și filosofie, este și conservator al Bibliotecii Regale.

Bruxelle, ô Bucarest, comprend que tu tressailles,
 Que ta joie aujourd'hui prenne un bruyant essor :
 Car tu vois luire enfin l'heure des épousailles,
 Fleurs au front, flamme au coeur, à la main bague d'or !

Tu vas, joyeuse Capitale,
 D'un Prince aimé te faire un roi...
 Soit ! și l'amitié reste égale
 Et si vous gardez votre foi..

Dans la corbeille, au lieu de parure illusoire,
 Tu mets avec amour, pour cadeau nuptial,
 Ton brillant avenir, ton passé plein de gloire ;
 Ton Prince pour s'a part y met son coeur loyal !

Vous savez combien il importe
 Que peuple et roi marchent d'accord,
 Que seule l' *Union* est forte
 Et peut braver les coups du sort...

Les temps mauvais ont fui... Le destin te ramène
 De beaux jours. Tu peux donc, sur ton char triomphal,
 Monter en souriant, douce Etoile Roumaine,
 Dans les reflets pourprés du ciel oriental !

F. Nizet

ARTA VERSURILOR

Despre Rimă în general. — Rimă bogată se numește împerecherea a două cuvinte cu trei litere finale asemuite.—Sunt însă cazuri când cele trei litere finale nu numai că nu formează o rimă bogată, dar nu formează nici chiar *rimă*. Ast fel de eczemplu : „*sufără*“ ce posedază asemuirea celor trei litere finale cu : „*află*“, nu rimează însă cât de puțin cu acesta din urmă.—Rima însă, nu pretinde în general, trei litere de același fel, ci se mulțumește și cu două, iar în unele cazuri, se poate împăca și cu una singură.

Eczemplul din urmă îl găsim în versurile lui Deparașianu :

„Damicela de card
 „Zice 'n lume că e o“... etc.

„*Romeo*“, poate de asemenea se rimeze cu ecsclamarea : „*O!*“ Tot ast fel : „*sta*“ poate se rimeze cu ecsclamarea : „*A!*“

În nici un caz ênsê: „*rîzênde*” n'ar putea rima cu: „*crude*”, de și cele două litere finale, se aseamănă între ele la amêndouê cuvintele. Același lucru vom zice despre: „*Muză*” ce nu poate sê rimeze cu: „*Roză*”, precum și despre: „*Sboară*”, rimat cu: „*Primă-vară*” și așa mai încolo. Francezii numesc cuvinte rimate împreună în modul acesta: „*Rimes bretones*”.—Când cele două litere ce termină un cuvênt, sunt amêndouê *vocale*, ele pot sê formeze rimă cu alte două *vocale* de același fel. „*Vedea*” poate sê rimeze prin urmare cu: „*venea*”, dar „*vedea*” rimează mult mai bine cu „*credea*” și „*venea*” cu „*ademenea*”.

Nici o dată ênsê, nu ne vom obișnui a considera ca rime, pe: „*Țară*” împerechiat cu: „*fecioară*”, nici pe: „*disperare*” cu: „*floare*”.

În rimele numite *sdruciule*, s'ar putea admite o mai puțină strictețe. Astfel: „*Stepele*”, rimat cu: „*gloanțele*”, — „*puștile*”, cu *spadele*, — *seceră* cu *degeră*, par a mulțumi îndestul simțul muzical al auzului. Cu toate aceste, mult mai bine ar rima împreună, *spadele* cu *sfadele* și cu altele de asemenea natură. — Identitatea sunetului unei litere, permite a nu i sê mai cere și asemuirea ei ca ênsăși literă.

Astfel: *vocala u* care sê coprinde în: „*sunt*” șchimbându-și natura sunetului în *i*, poate sê rimeze cu: „*pămênt*”, „*cânt*”, și cu orî-ce cuvinte în care răsare sunetul lui *i*, din închiderea sonorității literelor *u*, *e*, *i* și *u*.

Despre vers.—Pentru ca un vers sê fie bun, el trebuie sê poseze un număr de silabe egale cu cel cu care rimează, sê nu conștia *umpluturî*, sau *calificative*, sê fie *euphonic*, monosilabele sê nu se fie într'ênsul de mână, și, cezura sê 'l despartă în două hemistihuri egale, căzênd imediat după o silabă plană.—Cezura, mai poate sê cadă și după o silabă *trunchiată*, ênsê, o dată ce ai făcut ca cezura sê cadă după una din ele, nu 'ți mai este permis, în versurile ce urmează, sê uzezi în această privință, conform canonicului: Astfel, dacă ai pus cezura după o silabă *plană*, trebuie sê te conformezi cu aceasta, pênê la sfîrșitul bucăței întregi. Aceiași regulă ți sê impune, când silaba în urma căreia a venit cezura, este plană. Pe lângă aceste versul, mai trebuie sê procedeze și prin inversiunea frazei care contribuete a' l distinge de proză.

Excepțiunii la regulile enunțiate sub această rubrică, sê pot aduce, acele ce sunt privitoare la egalitatea numărului de silabe dintre versurile împerechiate împreună. Sunt în adevêr cazuri, mai ales în limba noastră, când, spre eczemplu în folosul armoniei imitative, — geniul poetului poate sê calce peste armonia monotonă ce ar rezulta din întrebuițarea unor versuri cu același număr de silabe, întrebuițând în același timp și monosilabele și ciocnirea premeditată a consunelor și a vocalelor.

Despre împerechiera versurilor.—Un vers ce sê termină printr'o silabă

plană și rimează imediat cu o altă silabă plană trebuie să vadă succedându-i-se două alte versuri ale căror silabe să fie trunchiate. Această regulă nu s'a observat pînă acuma mai de loc, și mai ales în pîesele de teatru, ea este imperios reclamată.

Versurile se mai pot împerechia și în modul următor :

Ântéiul cu al *treilea*, al *doilea* cu al *patrulea*, sau *ântéiul* cu al *patrulea* și al *doilea* cu al *treilea*. Fantazia poezilor și bunul lor gust, poate ênsă, să amestece versurile, împerechiându-le prin rime, după cum se va crede mai nemerit.

Al. A. Macedonski.

Legenda Siminocului

Pămêntul se cutremurase,
Și cerul, se întunecase,
Christos pe cruce răstignit,
In Domnu, sufletu 'și'l dase
Și 'ntre tâlharî sta pironit.

Catapeteazma, sfărâmată,
Zacea 'n biserica bogată, —
Biserică de cărturari!...
Iar cum fu noaptea 'nnaintată,
Il coboraŭ dintre tâlharî!

Atunci apostolii veniră
In taînă-adâncă de'l jeliră,
Și cum îl duseră 'n mormênt
O piatră grea rostogoliră
Pe 'nvătătoru lor cel sfânt!

Dar Maica-Precista, rămase,
Și cum pe piatră s'așezase,
Plângêndu'si plânsul ei amar,
Din steiu, zări că 'n grabă dase
O mică buruiănă-afar'!

Și lacrămile ce-o stropiră,
Atât de repede-o sporiră

Că 'și dete rodul ei pe loc
Și florile i se numără
De-atuncea, flori de Siminoc.

Iar dându-'și rodu, Siminocul,
Ș'a treia zi având norocul
De-a 'mpodobi mormântul gol,
De-atunci rămase în tot locul
Al nemuririi sfânt simbol!

Al. A. Macedonski.

Cum

Cum ajunge spre amurg
Din ochi lacrimile 'mă curg
Pentru tot ce-am suferit,
De la zori pân' l'asfințit.

Cum ajunge către zori
Mă apucă reci flori
Pentru tot ce peste zi
Sunt ursit a suferi.

Dacă am și eu un dor
Este numai să nu mor
Până n'oi putea să zic
Azi n'am suferit nimic.

Carol Scrob.

PALATUL FERMECAT

(urmare și fine)

III.

Sala de Bal

Ați pătruns dimpreună cu mine în camera de culcare și în salonașul fantasticului meu Palat, și astfel, ați putut să vedeți multe, să admirați multe.

Dar ori-cât ați cugeta și ori câte Palaturi veți fi văzut, nu ve

puteți închipui cum este sala de bal pe care magica verghetă a milioanele mele a edificat-o în spațiul unei secunde.

Sălile Palatului Pitti din Florența, Tuilleriilor din Paris, Cazerței de lângă Neapol și Quirinalului de la Roma, cu toată arcuirea grandioasă a plafondurilor, cu toate picturile și pilaștrii lor, nu pot de cât să rămâie foarte pe jos, alături cu sala pe unde se plimbă fantazia mea.

Ea nu se distinge prin tablouri, bronzerii, colonade sau alte obiecte de artă, și nu este măcar nici aceea ce sunt Maureștile săli ale Alhambrei din Grenada, dar cu toate acestea, este unică în felul ei. Nimini nu s'a mai gândit a o crea și niminea n'o va realiza.

Ea va rămâne în tot d'auna, aceea ce este și astfel precum am conceput-o eu: Haos fără început și sfârșit, abis incomensurabil în adâncime, înălțime și lărgime; plină de malițiozitate între pereții, plafondul și parchetul ei de cristal, ce nu formează în sus, în jos și în lături, de cât una și aceeași oglindă!

În pragul ușei de intrare ce înfățișează o circonferință perfectă, semn al *Infinitului*, te oprești ulmit și înspăimântat de teamă ca să nu cazî în abisul ce pare că se deschide înainte-ți!

Mă voiți opri de aceea și eu pe pragul ei ca nu cum-va, iubiți cititori, să vă pun în pericol prețioasele dumneavoastră eczistențe, sau pentru ca nu cum-va să vi se întâmple aceea ce era să pătească de ună-zî la teatrul cel mare, o cucoană de mahala ce se obstina a lua oglinda din fața scării, drept o ușă de intrare, și voia, cu ori-ce preț, să treacă printr'ênsa.

Din prag ênsă, ori-cine are voie deplină a-și arunca o privire sfoasă în interiorul aceluî abis infinit ca Infinitul!

Niminea ênsă, sunt convins că, nu va putea să descrie efectul pe care îl produce pentru privitori, danțul fantastic ce se încinge la lumina sutelor de schinteî fluidice ale gazului, ori de câte ori am bună-voință a da câte un bal.

Astfel, zilele trecute chiar, cu ocaziunea sêrbării zilei aniversarei a nasterii mele, cea mai mare parte din bărbații însurați, ce invitasesem dimpreună cu respectabilele dumnealor consoarte, s'au supêrat foc pe mine.

Și știți de ce?

Ei bine! Eu îmi inauguram sala pentru ântêia oare în acea zi, și astfel, pentru ântêia oare, s'a putut observa efectul ce produceau perechile de vâlțuitori atât pe parchet cât și pe plafond!

Inchipuți-vă că, în adevăr, lucrul era foarte bizar, căci, pe când valțul se urma jos în toată splendoarea lui, el se reflecta atât în adâncimile nemăsurate ale parchetului-oglină, cât și în înălțimile străvezătoare ale plafondului, eczecutându-se în acest mod, pe lângă valțul real, și două valțuri fantastice și de o natură cu totul diferită și burlescă. Am zis „două alte valțuri“, dar nu știm dacă putem să aplicăm în toată siguranța acest nume, la ciudata combinațiune a mișcărilor fie cărei perechi ce apărea pe luciul reflexiv al cristalului, în strania pozițiune în care unii din bătrâni, presupun că se află Americanii, când, prin învîrtirea globului, suntem noi de-asupra și ei de desubt, sau, cu alte cuvinte, când e la noi ziua și la ei noapte....

Cu toate acestea, am mai dat de atunci câte-va baluri, fără ca sala să 'mă rămâie goală, și gazul aeriform a continuat de a vîrta lumina sa în interiorul salei prin ajutorul unor tuburi atât de subțiri în cât sunt cu deservire invizibile...

Să înțelege că această combinațiune permite formarea feluritelor buchete și ghirlante de schinte luminoase semănate cu profuziune în sală și care par a nu fi emise de nimica.

Mă grăbesc însă de a ieși din mijlocul imensității sălii mele, pentru-că, — cum stau dinaintea biroului meu și scriu, — focul din sobă mi s'a stins și prin vocea viforului ce urlă afară aud o voce care 'mă strigă și pe care o recunosc :

— Eată dar, ce ai face cu banii tăi, dacă ai fi, milionarul ce te-ai visat a fi ; Cameră de culcare ; salonaș ; sală de bal ; lachei ; petreceri și plăceri ; automați ca să rupă ipotecare de câte 500 de franci ; de tot și de toate, — dar, nici o cugetare pentru săraci, — nici un ban pe care să'l consacri acelor care n'au pâine : Nimic de cât deșertăciunea bogăției!...

A ! Și tu ai fi dar ca alții dacă ai avea cât au alții !

Iar strigându-mi aceste cuvinte, vocea conștiinței, căci este dînsa, mă scutură de visăria... trîsar... Palatul Fermeat dispare scufundându-se neterminat și 'mă zic că dacă este o lege fatală ca bogăția să împlietrească ori ce inimă, este mult mai bine să rămâiu :

Poet.

Al. A. Macedonski.

Mănăstirei Cotești

Câte suvenirî frumoase nu resimt și azi în mine,
Mănăstire rătăcită prin copaci îmbătrâniți :
Jos te salutaă Cotești, sus mărețele coline
Îți umbreaă tăcuta coastă sub stejarii înfrunziți.

N'am uitat nici povirnișul, nici izvorul de pe vale
Ce ca șarpele prin iară dispărea pe sub pământ ;
N'am uitat nici riulețul cu accentele'i de jale,
N'am uitat nici fericirea în durerea 'n care sînt !

'Mi-am văzut copilăria cum pășea din stîncă 'n stîncă,
Pentru-a crește în locașul unde astăzi mă găsesc,
Am simțit cu fericire armonia ta adîncă,
Pacea care 'nduioșează or-ce suflet omenesc.

Cu privirile senine și cu fruntea nepătată
Desfătându-mă prin iară, culegînd mînuchi de florî,
Spre călugărul din munte la biserica uitată,
Ca să 'l vîz și să mă vază, mă duceam adese ori.

Florile ce-aveam în brațe le lua cu bunătate,
Ș-amîndoi mergeam de mîna, eu copil și el bătrîn,
Să le punem să 'nflorească pe mormintele 'ntristate,
Ca profumul lor să 'mbete pe-al mormîntului stăpîn.

Vai, din toate nu'mî rămîne decît numai amintirea,
Care 'mî face suferința mai grozavă de 'ndurat ;
Căci nutrit de alte visurî n'am putut nici chiar privirea
Să 'mî întorc, să'ți zic adio, cînd în lume am plecat !

Ah ! De ce nu pot să sufer și să plîng ca altă dată,
Cînd durerea mi-era scumpă, cînd puteam a suferi !...
Pentru ce acum în suflet am pornirea 'nveninată,
Și de-aș vrea să fac vre-un bine, rîutate-ar înflori ?!...

Să fi plîns atît în lume, să fi scurs din ochi izvoare,
Ca să nu mai am puterea disperarea-a'mî adăpa ?
Cum?.. Am smuls din pîept simțirea, ca durerea 'ngrozitoare
Să rămîe 'nmărmurită, fără pîeptul a 'mî sapa ?!...

Am căzut în ispitirea răutății înjosite
Ca să rîz, să nu fac bine nici la cei ce mă iubesc?...
M'am vîndut nenorocirei, ca prin fapte înjosite,
În torturile-î sinistre, ca un sclav să o servesc?

Da!... În lume ca și dînsa am umblat pe-aceiași cale,
Am purtat aceeași faclă cînd dreptatea-am îngropat:
Banchetînd l-aceiași masă, am cîntat, 'mî-am rîs de jale
Și din rău în alte rele lumea vesel am urmat!

Omenirea este crudă, răutatea o conduce
Și sub masca bunătății ea pe tron s'a ridicat.
Sînt și eî din omenire, — sînt un vis care se duce,—
Și purtînd cu ea un nume... sînt și eî un blestemat!...

Th. M. Stoenescu.

Legenda Myozotisului

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Pe țermure de riu albastru
Ce oglindea cerescul astru
Cu argintii și dulci luminî,
Călătorea juna perechi
Șoptindu-și șoapte la urechi
Prin vîntul parfumat de crini!

Era o tîneră copilă
Cu farmece ca o zambilă,
Era un tîner cavalier
Ce înălța ca o răchită,
De frumuseți împodobită
O frunte mîndră către cer!

În noaptea poleită 'n raze,
Priveau la albele talaze
Tîrînd în ele zmulse foi
Ce se duceau astfel spre mare
Precum spre vecînicia mare
Ne poartă viața și pe noi!

Priveau... și blonda 'namorată
 Zări plutind pe riū de-o dată
 O ramură cu flori de-azur,
 O ramură care 'n dezastru,
 Cu floricelele 'n albastru
 Gemea 'ntr'al riului murmur !

Ea 'ntinse-o mână către floare
 Căci auzise-a ei plânsoare,
 Și mirele înțelegând
 Să azvirli în apa lată
 Și innotă spre ea îndată
 De-o și ajunse innotând.

Dar vai, crezând c'o și atinge,
 Simți puterea 'i cum se stinge...
 Vultoarea 'l invirti în loc,
 Și cufundându'l fără milă,...
 Gemea pe țerm biata copilă
 Privind l'al apelor crud joc !

Când apa 'l scoase 'n față iară,
 Sta floarea gata ca să piară,
 Și dac'o prinse-acel erou,
 I-o azvirli, și 'i zise încă :
 „Nu mă uita !“ c'o voce-adâncă
 Ce-o repetă adânc ecou !

El dispăru de veci la urmă
 Și nu lăsă nici semn, nici urmă,
 De cât acel „Nu mă uita“
 Intipărit pe-albastra floare
 De câte ori o vezi la soare
 Prin iarba verde-a s'arëta !

Al. A. Macedonski.

LUNTRAȘUL

Nuvelă Originală

Să află pe țărmul mării negre un orășel al cărui nume nu este de trebuință ca să 'l știm. Vecinic bătut de valuri tumultoase, acea salvă răsunătoare ce izbește auzul ca tunurile mai multor baterii împreunate, îl umple de un zgomot perpetuu și sinistru. Populațiunea aceluși orășel era compusă, ca în toate porturile de mare, de o diversitate de naționalități. Turci, Greci, Albanezi, Muntenegreni, Oveți, Bulgari, Dalmați, Maltezi, își dau cu cotul și contribuiesc, prin tipurile și costumurile lor, să dea locului o nuanță pitorească ce farmecă.

Orășelul conținea multe case cu două rânduri, dar nu era nici una ca să întrecă pe a unui bogat grec din șapte ostroave.

Luntriți, erau multe în port, dar nu era nici una mai sprintenă de cât a luntrașului Maltez, Griti.

Neguțătorul grec avea o fată ce se numea Athena, și vrând ne-vrând, vă voia povesti tot vechia poveste a dragostei.

Dar ce corelațiune poate să ecziste, între Griti, un simplu luntraș și între bogatul neguțător?

Faptul este simplu:

Neguțătorul era bătrân, Griti era tînăr. Povestea mea este naivă ca o idilă: Athena iubea marea; Griti era marinar; Athena era greacă; luntrașul era Maltez.

De ce ênsă, este natural ca tocmai acolo unde există disproporțiunii sociale, amorul să vie să 'și facă cuibul pe un abys?

A! Iată marele mister! Amorul naște poate, tocmai din acele disproporțiunii, din acel contrast. El se atinge cu Risul prin acest punct: Dacă un Ministru, ar încăleca de eczemplu pe un Măgar,—ați ride. Dacă o fată bogată ar veni incidentalmente în contract cu un om din popor, frumos și tînăr,—ar iubi. O fată bogată este în adevăr sténahorisită de vecinica cravată albă a tinerilor de salon; mânușile *jaune paile* sau *gris perle*, o fac să cadă în nevrăcale, și în fine, redengota neagră de la Prinzián, îi fac efectul unei livrele de cioclu. Un Endimion, pierde foarte mult cu pălărie-claque sub braț, cu cizme cu tocuri englezești și cu vecinica coadă de frac de care se agață mai mult de cincisprezece secolii de prejudiciuri soțiale!

Athena, frumoasa fată a neguțătorului grec, împărtașea de sigur aceste opinii, în ziua în care, sărind voioasă în luntrea tînărului Maltez, se lăsă s'o plimbe mai mult de cât trebuia, și privindu'l, pentru ântêia oare poate descoperi un lucru de care nu 'și detese seama pênê atunci: Că Maltezul era tînăr...

Și, pentru-că, proverbul Francez, nu minte când zice, că odată ce ai făcut primul pas, cele-l-alte îl urmează cu repeziciune, Athena mai făcu descoperirea că mijlocul său este foarte bine proporționat, că își înclină capul cu o grație nespusă pe umărul drept, și că legătura îndoită cu neîngrijire pe sub gulerul bluzei sale albastre, flutуреază în aer într'un mod foarte poetic..

Să știe ênsă, că descoperiri de asemenea natură sunt foarte simptomatice atunci când sunt făcute de o tânăra fată și că ele duc departe...

De la bluza cea albastră, era dar natural ca Athena să 'și împingă descoperirile și mai în sus de legătură..

Gitul frumosului Maltez, ale cărui vine apăreau în relief subție pielea ușor bronzată de soare, fusese modelat de sigur cu mult amor de muma-Natură și dacă delușorul ce se numește gâtlej, nu ar fi fost ceva mai pronunțat de cât de ordinar, nu ar fi lăsat loc la nici o observare critică. Cu toate acestea, Athena, urcă, tîriș-grăpiș, peste movila despre care e vorba și sosi de o dată la buze...

Buzele nu sunt de o mică însemnătate în figură și Athena ce nu 'și ficsase ochii de cât pe nuanța buzelor pălite de anemia nedespărțită de aceea ce se numește o bună educațiune, nu fu puțin uimită vîzînd via roșeață ce le colora; tului care umbrea pe cea superioară avea niște reflexe ca acele pe care le emite aurul călit în foc...

Luntrașul nu era cu toate acestea frumos în deplinul înțeles al cuvîntului, dar pîrul său îi cădea într'o dezordine atît de grațioasă pe frunte, și ochii săi, a căror culoare era nehotărîtă ca a mării, scăparau din când în când, o schinteie atîta de vie, în cât obrazul său înegrit de arșița soarelui, părea înfășurat într'o aureolă luminoasă.

Athena vîzuse aceste toate, și nu știu pentru ce, un nor de roșeață i se rîsfrânse pe față...

Griti nu vîzuse nimic și mîna... Brațele lui, goale pînă la coate, se îndoiau sub impulsionea ce da lopeții și apăreau mai musculoase ca în tot d'auna, din mînele rîsfrînte ale bluzei albastre.. Mîna... și corpul său se apleca înmlădios, urmînd mișcărilor ce trebuia se imprime lopeților; marea murmură subție presiunea lor...

— Oprește zise de o dată Athena.

Și pentru, întîia oare poate, Griti o privi cum trebuie să privească un bărbat pe o femeie...

Luntrea se opri atunci, dar valurile izbînd'o o făcînd se tremure, și Athena, își petrecu instinctiv brațele pe dupe gîtul Maltezeului..

Cînd valurile trecură :

— Mîna, mîna ! strigă Athena rușinoasă...

Dar Griti nu mai mîna

Al. A. Macedonski.

Am iubit...

Am iubit frumoasa vale
Unde limpedul izvor
Răcorea într'a lui cale
Pe-ostenitul călător.

Oh ! Și cât 'mi-era iubită
Pajiștea cu mândre flori,
Cu fântâna'y liniștită,
Lângă plutele surori !

Am iubit bisericuța
Albă printre negre cruci,
Si pe muchie sus, — căsuța :
Cuibul dintre tei și nucă !

Am iubit ori-care locuri
Unde mic copil, — rizând
Treceam zilele în jocuri
Lângă chip de mamă blând.

Am iubit... dar azi mă poartă
Barca vieții spre alt mal...
Alt amor și altă soartă
Intr'al patimilor val !

S.-L. Mănescu.

Momentele frumoase...

Momentele frumoase de ce trec așa iute ?
De ce n'avem puterea să le oprim în zbor ?
De ce simțim în suflet, când ele sunt pierdute,
Un gol fără de margini și 'n inimă un dor ?
Măcar de-am fi în stare să le uităm vre-o dată
Dar n'avem mângăierea de-ale putea uita,
In gândul nostru vecinic apar ca altă dată
Si plângem dupe ele mai vrând a le gusta.
Momentele frumoase ce-am petrecut cu tine
De ce n'avui puterea să le opresc în zbor ?
De ce simt azi în suflet când nu ești lângă mine
Un gol fără de margini și 'n inimă un dor ?

Carol Scrob.

IDILLA I¹⁾

Furtuna

I

Era vară ș'o căldură predomină nesuferită,
 Grâul, orzul și ovăzul începuse-a face spice
 Undulând în coaci și 'n colo dupe-a vântului suflare,
 Ast-fel marea se ridică scuturânduși verdea coamă. —
 Flórea finului în aer respândea mirosu'î tainic;
 Iar pe deal, prin tufărișuri, pășunați și boi și capre,
 Pășunați și mielușele și berbeci cu coarne 'ntoarse.
 Cucu își pierduse glasul, Pișcan-florea¹⁾ prin zăvoaie
 S'auzea că 'și varsă focul peste valea înflorită.
 Fluturi zburau în stoluri printre flori de romanite;
 Izma-crătă, la fântână, înfloreă pârliță 'n soare;
 Mierla șiuera prin leasă²⁾ desmierdând pe toți drumeții.
 Dar din prând în spre nămiează un vânt rece începe a bate,
 El venea din cornul-Caprii³⁾ împingând 'nainte'î norii.
 Cerul care pân'acilea era limpede,—de-o-dată
 Dintr'un petic alb ca neaua se 'noră schimbându'și fața.
 Vântul șueră și suflă, pulberea vârtej s'ardică.
 Pae și coceni într'ensul se rostogolesc în aer

1) Această poezie a cărei nuanță reamintește clasicismul latin, este a unui ténér, d. Scarlat C. Moscu. Poezia de față este o promisiune pentru viitor. Noi nu am putut-o cita fără a resimți o deosebită satisfacere, văzând că tinerimea luptă, și că ce'î lipsește nu este talentul.

Nota Redacțiunei.

1) „Pișcan floarea.“ O pasăre galbenă peste tot. Prea frumoasă, care cântă mai ales prin zăvoae și braniște. Despre această pasăre conform cu viersul său există o legendă la țară, care interpretează glasul său în următorul mod: „Vino, vino Zamfiro vino că'î țipă copilul vino, vino!“ ca și când Zamfira ar fi soția lui și l'a lăsat singur se vadă de pui, și el o chiamă în desmierdătorul lui viers. Pe aici i se zice și „Ciu-fior“ El e de mărimea unei privighetoare. În termenii științifici-zoologici el se numește: „Grangur.“

2) „Leasă“ înseamnă un loc care nu se muncește, semănat de natură cu porumbari, sângeri, Aluni, Peri-pădurești, etc. aceste locuri, de ordină se află situate pe marginea drumurilor foarte poetic și unde Mierla mai eu osebite, are de a sa predilecțiune de a șuera ascunsă în aceste boschete naturale.

3) „Cornul-caprii.“ Țăranii consideră această parte situată între apus și miez-ză și ca un semn rău când are măcar un petic cât de mic. Inca! când fulgeră spre acea parte de sigur plouă or piatră, și se fie nor peste tot cerul; Cornul-Caprii dacă e limpede, el nu se teme de ploae or de furtună!...

Nota Autorului.

Și zărești în bătătură⁴⁾ și pe drum în depărtare
 Ici și colo răsvrătită pulberea sucită 'n sfredel;
 Ielele cele năpraznică o 'nvărtesc în miș de chipuri. —
 Soarele se ascunsese era cerul alb și vânăt
 Ș'o lumină albăstruie flutura 'n văzduhuri încă.
 Printr'a vântului turbare se amesteca cu groază
 Strigătele 'nfricoșate de prin satele vecine;
 Unul fata, altu frații 'și i chema să se re'ntoarcă,
 Către casă, se aducă turmele la iarbă date.
 Oile și mielușei se-văitaă cuprinși de frică,
 Taurii mugeau; Vițeii scoteau țipete-ascuțite!

II

Bubui⁵⁾ cumplit de-o-dată și ferestrele trozniră
 Să părea că chiar pământul tremura de-acea 'ngrozire,
 Fulgera la cornul-caprii, tunetele se 'ndeșise
 Si venea din miez-de-noapte o negreață⁶⁾ 'n fuga mare.
 Tropota, suna pământul într'a ploii potopire.
 Mumele pe la icoane 'ngenuchiase, și în grabă
 Scoaseră un șir de ceară ce 'l păstra de la înviere,
 Il aprinseră zmerite și cu lacrimi se rugară!
 Tunetele între astea răsbumbau umplând văzduhuri
 De un zgomot mult mai mare ca al tunului de-asalturi. —
 Fulgerile prelungite licăreau ca niște săbii
 Ce se 'ncrucșează 'n lupte de voinici cu spete late
 Si răscapără din ele șipote de-albastre flacări.
 Eram trist și stam pe gânduri privind furia naturii
 Si 'mă ziceam că dacă 'n ceruri sunt războaie 'nvierșunate
 Cum războaiele din lume se 'nceteze, se nu fie?

4) „Bătătură.“ Se zice la țară curtea din fața casei, care în adevăr fiind bătută, călcată, bătătorită cum zice el, nu crește iarbă pe ea.

5) „Bubuit.“ Această expresiune o întrebuițează mai ales Oltenii când tună cu putere; și în adevăr „Bubuit“ are mult mai multă tărie de cât „Tună.“

6) „Negreață.“ Mai cu seamă la munte e câte o negreață (negureață) înainte mergătoare a ploii. Și plouând la o distanță de un pătrar de oră; auzi un zgomot tare care se apropie din ce în ce până ce ploaia vine.

7) „Răpănea.“ Expresiune care identifică foarte just căderea ploii. Căci „când varsă cu găleata“ zic unii; voind să se exprime mai clar: „făceau stropii Rapa, Rapa, Rapa!“

Răpănea⁷⁾ pe geamuri ploaia, scăpăra fulgeru 'n piatră,
 Se încovăiau copacii într'a vântului urgie.
 Urla cerul și pământul, urla muntele și valea,
 Urla riul și pădurea, gemeau grânele pe câmpuri,
 Se văita natura 'ntreagă ca în ziua de îngrozire
 Când pământul nostru mare va eși dintr'a lui cale
 Spre-a cădea din veac în veacuri, în neantul fără margini.
 Însă ploaia de o-dată se schimbă în piatră.—Iute
 Tărăind⁸⁾ isbea în geamuri cu-o putere îndoită
 Și spărgându-le, în casă, apa năpădea în valuri!
 Când eșii din casă-afară soarele din nou eșise
 Și furtuna dispăruse dupe dealurile-albastre;
 Din pridvor⁹⁾ privii pe dealuri și prin văi: Era o jale!
 Grâul, Orzul și Ovězul abătut zăcea prin holde,
 Finul, meiul și porumbul, ofilit îngălbenise,
 Mierla și cu Pișcan-floarea încetase-a lor cântare.
 Iar prin curte 'n bătătură staă moșnegi cu barbe albe,
 Babe cloaște innegrîte, și sfădindu-se 'ntre dênșii
 Măsuraă căzuta piatră și spuneau că de când lumea
 N'a mai stat astfel de groază se cuprindă-acele locuri.
 Unii chiar băzneaă de multe, de sfirșitul lumii noastre
 Ca pedeapsă pentru-o lume înrăită; — Însă 'n ceruri
 Semn de pace și ertare, își deschise Curcubel
 Arcul grandios, și seara coborî cu umbra'î sură!]

Scarlat C. Moscu.

1879, Gilort.

8) „Tărăind.“ Armonie imitativă a ascușitului sunet ce fac gloanțele de ghiață (Piatră, Grindină,) repeziți pe geamuri cu furie, usitat mai mult în Oltenia.

9) „Pridvor.“ Un fel de balcon cum s'ar zice la oraș. Cea ce pe la țară vezi foarte ades, ridicat în fața casei făcut din bare (dreve) de lemn; adesea dulgherite cu mult gust.
 (Notele autorului.—S. C. M.)

Pe albumul D-nei M... C...¹⁾

Rămurică legănată
In dumbrava din Mircesci,
Scii tu unde-î atârnată
Lira Musei romănesci ?

Prin colnicele-î umbróse,
Pe sub arbori, pintre flori,
Prin cărările-i frumoóse,
Amă cătat'o deseori ;

Intrebat'amă ciripirea
Păserelelorū din crâng ;
Cercetat'am fióirea
Frunóelorū ce ridū sau plâng ;

Dar nici urmă de vr'o musă,
Sau de liră n'am aflatū :
Nici o óoptă de vr'o busă
Dorulū meū n'a 'ndestulatū...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ói necazul me muncesce,
Ca pe prunculū resfătatū,
Care geme ói scăncesce
Când ce-î place nu i-ai dat.

Tatăl teū, singurū elū, scie
Cuibulū lorū misteriosū :
Singurū el in armoniă
Se resfăță gloriosū.

Tu, iubita sa copilă,
De cunosci acestū secretū,
De dorința-mi fiă-ți milă :
Spune-mi-lă cât de incetū ;

Ói atunci cu ușurință
Foculū sacru-lū voiū afla,
Ói-aó putea dupe dorință
A cănta ói-a încánta.

G. Sion

1) Regretăm că această poezie, trimițendu-ni-se târziu, nu a putut să aibă loc în coala întâiū. Conformându-ne énsé dorinței distinsului poet ói Academician, suntem în acelaóiu timp, datorí a spune, că-í păstrăm ortografia care este ói a Academiei Románe.

Sic vos non vobis

(Traducere)

Era cu cincî-zeci de ani înaintea naşterii lui Hristos. Octavian, foarte puternic în Roma, găsi într'o zi, lipit pe porţile palatului său, un distih care, prin el însuşi, n'avea nimic de remarcabil, dar care plăcu împăratului pentru laudele ce conţinea.

Nocte tota pluit, redeunt spectaculu mane.

Divisum imperium cum Jove Cesar habet.

Toată noaptea a plouat, a doua zi însă reîncep sărbătorile.

Cezar şi Joe îşi împart imperiul lumii.

Această linguşire îngâmfă aşa de mult pe Octavian, în cât voi să cunoască pe autorul distihului anonim. Pentru acest scop convocă pe toţi poeţii principali ai epocii, şi 'i întrebă; dar toţi tăceau, şi nici unul din ei nu reclamară paternitatea operei, când un oare care Bathil, poet foarte mediocru, încurajat de tăcerea lor, se descoperi şi se declară autorul acelor versuri.

Octavian, încântat, îl complimentă şi 'i dă toate graţiile şi favorile pe care le putea distribui pe vremea aceea.

Dar a doua zi ieşind din casă, văzu din nou, ficsate pe poartă, aceste patru rënduri, care, dupe cum se vedea, erau destinate lui :

Sic vos non vobis....

Sic vos non vobis ...

Sic vos non vobis....

Sic vos non vobis... ..

Maî intrigat de cât ziua trecută, îşi adună toată pleiada poetică, şi promise noui recompense celui care va complecta cele patru versuri neterminate. Bathil era între ei, dar verva sa nu fu mai fericită de cât a confrăţilor săi. În neputinţa lor, aceste frumoase spirite susţineau că rëndurile acelea nu coprindeau nici un sens şi că erau opera vre unui păcăliciu, când un tînăr necunoscut, ceru să fie înfăţişat Cezarului.

Introdus, nu fără greutate în prezenţa lui, el 'i dă, fără a zice vre-un cuvânt un plic sigilat, în care Octavian, dupe ce'l deschise, citi îndată versurile ast-fel completate :

Hos ego versiculos feci, tulit alter honores.

Sic vos non vobis nidificatis, aves,

Sic vos non vobis vellera fertis, oves,

Sic vos non vobis mellificatis, apes,

Sic vos non vobis fertis aratra, boves.

Ei făcuii aceste versuri, altul căpătă onoruri.

Astfel voi, păsărilor, nu pentru voi vă faceţi cuiburi,

Astfel voi, oilor, nu pentru voi produceți lâna,
 Astfel voi, albinelor, nu pentru voi produceți mierea,
 Astfel voi, boilor, nu pentru voi purtați plugul.

Acel tînăr, acel poet necunoscut, care eșea la iveală într'un mod așa de straniu, era Virgiliu, care n'a putut suferi ca altul să îndrăznească a se face stăpîn pe operele sale și cu ele să-și câștige pe lângă Cezar un titlu de glorie și de onoare.

Din acea zi, Virgiliu deveni amicul, commeseanul lui Octavian, care-i conferi cu dreptate, grațiile pe care, ziua trecută, le dăduse nedemnului Bathil.

Dacă înșelătoria fusese de astă dată descoperită, dacă fericitul Virgiliu putu să-și recia bunul său și a se face să fie recunoscut ca autor al operilor sale, câte persoane, mai puțin fericite, nu sunt, care să strige din nenorocire pe fie-care zi:

Sic vos non vobis ați făcut plocoane,
Sic vos non vobis ați meritat pedepse,
Sic vos non vobis ați priimit recompense,
Sic vos non vobis ați mâncat pîruei!

Stelian Grozea

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Am plâns...

Noaptea 'n taînicile-î șoapte
 Imi spunea că te-am pierdut,
 Eă am ris atunci de noapte
 Și la risu-mi a tăcut.

Ziua c'un accent de jale
 Imi spunea că m'ai uitat,
 Eă privind în a ta cale
 Am suris ș'am așteptat.

Te-am văzut... și'nmărmurită
 Inima'n dureri 'm-am strâns
 Ca o stîncă neclintită;—
 Tu ai ris... și eă am plâns!....

Maria Berger

UNCHIASIUL SARACIE

TABLOUL AL II-lea

Perdeaua ridicându-se, scena înfățișează interiorul colibei Unchiașului «Sărăcie.» In fund, se află o vatră; focul e stins. E noapte. Unchiașul e culcat pe o rogojină lângă vatră. Două lavițe, una în dreapta, alta în stânga. Uși laterale.

SCENA I

Țeranca, Unchiașul Sărăciă

(Să aude bătând la ușa din dreapta și după aceea, v. cea ecsterioară a Țerancel.)

Țeranca [de afară și bătând în ușă]

Unchiașule! — Deșchide!

[bătând mai tare]

Unchiașule!

Unchiașul [desceptându-se și îndreptându se spre ușă.]

Indată...

Da cum pe așa vreme de'ntârziași, surată,

Afară?

[Unchiașul deschide ușa și intră mai întâi Țeranca; în urma ei se arată Petru și Pavel.]

SCENA II

Țeranca, Unchiașul Sărăcie, Petru și Pavel

Țeranca

Lasă vorba și vezi de le fă rost

La două drumeți în lipsă de hrană ș'adăpost.

Unchiașul [către *Petru și Pavel*]

Poftiți mă rog! —

[către Țerancă]

Vecină! Aprinde-o luminare

Și uită-te'n firidă că e pe cât imi pare

Un sfert întreg de pâine pe care 'l am oprit

De azi.—Câte-va pere mai sunt.—

[către călători]

Bine-a'ți venit!

Petru și Pavel

Să 'ți dea Dumnezeu bine!

Unchiașul

Cu bine să vă fie!—

[cu mânuire]

De ce nu poate-acuma, Unchiașul Sărăcie
Să vă întindă-o masă așa precum ar vrea!...
Dar sunt săraci,—săracii!

Pavel

Ai zis o vorbă rea:

Sărac,   numai omul ce'n peptul său nu are
O inimă frățească!

Petru

Bogatul cât de mare

De-o fi sărac la suflet, la toate   sărac!

Țeranca [care până atunci s'a îndeletnicit
cu de-ale case!]

[a parte]

Boierilor, pe dată mă 'ntorc.

[iese]

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Unchiașul

Cu păr umflate

N'am jețur  de damască pe drotur  așezate,
Am numai două laviță pe care le vedeț ,...
Poștiț  și dumnea-voastră pe ele de ședeț 
Că le-am făcut eu singur și 'n multe vremur  grele
Destu  fruntaș  de-ai țerii s'au odihnit pe ele!
P'atuncea,—altă vreme era,—dar a trecut!...
In ușa casii mele Magh eru a bătut;
Iar prigonit de soartă, mintosul Iliade
Veni și el la urmă. — Ce oameni cum se cade!
Cunosc și pe Bălcescu, prieten sunt cu Tell:
Pe lavițele mele, cu toțĭ au stat nițel!

Țeranca [intrând cu o ploscă de vin și cu
felurite de-ale m ncării]

V'aduc pește d'îl proaspăt că'm i remăsese-acasă,
Și vin d'îl bun,—o ploscă!

Petru și Pavel

Iț  mulțumim!

Unchiașul

Pe masă

Ia pune-le, vecină și 'ntin-le un peșchir!
 [căt-re călătou, mișcând masă]
 Ea nu este făcută din lemn de trandafir,
 Precum vedeți, și încă, è schioapă într'o parte,
 Dar bine că s'o aibă, Rumîniî mai au parte!

Țeranca

Poftiți și lasă sfatu!
 [Petru și Pavel se așează la masă și mănîncă]

Pavel

A-rare am mîncat
 O jimblă-atât de bună!

Petru

Ce pește minunat!

Țeranca [căt-re Unchiaș]

Vecine, ia îmbucă nițel din astă pâine...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Unchiașul

De-o fi destulă, las'o, că este zi și mâine!

Țeranca

Incaî, — încearcă vinu. — E bun.

Unchiașul [gest de refuz]

Iți mulțumesc!

Țeranca

Ne-ascunzi vre-o supărare atuncea?

Pavel

Bănuiesc

Că trebuie să fie așa.

Unchiașul

Pe cât trăește
 De multe mai dă omu, ș'adesea, să măhnește.

Pavel

Dar spune-te și nouă, Unchiașe, de ce-ai dat?

Unchiaşul

Ascămănea 'ntâmplare la mulţi s'a întemplat
 Şi 'n zile c'ale noastre è foarte-obicinuită:
 Averea nimăruia nu este ocrotită;
 La sat şi la oraşe, pungaşii s'au prăsit:
 De când avem legi multe, mai mult ne-am prăpădit!
 Iertaţi-'mî supărarea.—Dar toat'a mea avere,
 Nu è vr'un lucru mare, şi grije nari, nu cere;
 Ce am, este de faţă.—De casă rezemat
 Mai am un pom afară cu roade încărcat.
 D.-o vîrstă è cu mine şi frate mi-este dînsu,
 La umbra'i de prieten, adesea imî vîrs plînsu
 Şi poamele'î, adesea, ca o cerească mană,
 La vremuri de nevoie sunt singura mea hrană,
 Şi nu iubesc pe lume nimic cã pîrul meu!

Pavel

Sè 'l bine-cuvinteze, din ceruri, Dumnezeu!

Petru

Ei bine?...

Unchiaşul

Adineauri, ieşisem pe rîcoare,
 Şi stam în pragul uşei în scăpătat de soare,
 Când,—ochii ridicându'î,—în pîr,—me pomenesc
 C'un drac de făcălandru pe care, îl zăresc
 Din pere cã 'mî culge, zdrobind bîetele crece,
 Şi pîn' s'alerg a'l prinde, pîrleazu mi 'l şi trece!

Pavel

Cei răi, sunt mulţi la număr; cei buni,—de sunt,—sè duel

Petru [cãtre Pavel]

Aşa è;—dar ascultă...

Țeranca

Auzi ce dalhauc!

Unchiaşul

La uşă când bătură'î, mahnit adânc în mine
 Eû tocmai mă culcasem...

(După o pauză)

Nu sunt,—cã mă ştiu bine,

Răutăcios la suflet, da' trebuie s'o spun,
 Așii vrea de astă-dată să pot ca să 'mî răzbun...
 Așii vrea,—dac'ar vrea Domnul hatîru să mi'l facă,—
 Să 'mî pîronească hoțul înțepenit pe-o cracă,
 Și ca se se coboare din pom,—să'l vîd plîngînd
 Că umilit mă roagă de frică tremurînd,
 Iar eă, rîzînd cu hohot de-o âst-fel de ocară,
 I-așii zice: „Mai mînînceă, flăcăule, o pară,
 Că roade minunate ca ȳestimp n'a mai fost
 Și nu'și păzește pîru, Unchiașu ca un prost!

Pavel

Dorința dumitale de loc nu e semeată

Petru

E o dorință dreaptă...

Țîranca

Și este și glumeată!

Pavel (cître Petru; a parte)

Îmî pare c'ar fi lezne ast-fel să 'l mulțumim;...
 Cum dai cî socoteala și tu?

Petru

Să i-o 'nplinim!

Pavel (cître Unchiaș)

Unchiașule, ascultă: Eă știu că, cu credință
 Ori-cine, izbîndită își vede-a lui dorință;
 Ne vom ruga de-aceia și noi, lui Dumnezeu,
 Hatîru să ți 'l facă.

Țîranca

Mă voiă ruga și eă!

Unchiașul

Amin! Și să v'asculte,—că glasul meă, nu are,
 Incaî pîneă acuma, la el, trecere mare:
 In cumpîna cerească atîrn foarte puțin!

Pavel

Credință și răbdare să aibă-orî-ce chreștin,
 Că mai întîi ne 'ncearcă, ș'apoi ne rîsplătește:
 Nu te 'ndoi, Unchiașe, și 'n el: Nădăjduiește!

Unchișul

Am plâns, adesea poate, dar nu m'am îndoit!

Petru (care în timpul acela a deschis ușa și s'a uitat afară.)

S'aû spart cu totul norii și luna s'a ivit.
Privighietoarea 'n frunze s'a deșteptat.—Pe vale
Së 'ngân' apele limpezi cu cântecile sale
și cred că ar fi vremea ca să plecăm acum,
Că vara, pe răcoare, măi lezne è la drum.

Pavel

Afar' de nu măi plouă... Së mergem! Ai dreptate...

[Către Unchiș]

Îți mulțumim, Unchișe!

(îi ia de mână și së îndreptează spre ușă)

Petru (mulțumindu'î asemenea)

Remâi cu sănătate,

Și dea Dumnezeu, mâine, së fie altă zi!

(El urmează pe Pavel care în acel moment trece pragul)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Unchișul

De ori-ce ne-ajunsurî îl rog a vă păzi!

Țêranca (către Unchiș după ce
aû rămas singur!)

Incaî, drumețîi noștrîi aû parte că e lună!—

Ce oameni de ispravă!

Unchișul

Firește!

Țêranca

Noapte bună!

(iese)

Unchișul (închizându-și ușa së
duce spre rogojina de
lângă vatră.)

Acuma este vreme ca să mă eule și eu
Că cine știe, mâine!... Credință 'n Dumnezeu!

(Cortina cade)

FINELE TABLOULUI AL II-lea

TABLOUL AL III-lea

Pêrul Unchiașului «Sărăcie»

Priveștița înfățișează, la ridicarea perdelei, grădina Unchiașului. În mijloc, un pâr mare și stufos încărcat cu roade.—În fund, se zărește după pom, coliba Unchiașului.

SCENA I

Stancu intră uitându-se cu sială împrejur spre a nu fi văzut. Pe umăr, poartă o scară, o reazemă de pom, urcă repede așezându-se călare pe creștile cele mai înalte și începe a culege pere și a'și umple sinul cu dînsele.—Unchiașul strănută dinăun rul colibel. Stancu se încearcă atunci să sară jos și strigă mai întâiu mirat și pe urmă îngrijit.

Stancu

Da' ce-o mai fi și asta, că par' că sînt o birnă?..
 O sută de ocale picioarele mi-atârănă;
 Cîrceile prin tot trupul le simt că mi se pun;...
 Da' ce o mai fi și asta?... Sunt beat ori sînt nebun?...
 (Face nouă încercări spre a se da jos)
 Sunt slab ca o muiere, și gîtu mi se frînge
 Iar fie-care creșcă ca cere de fier mă strînge;
 De-o fi ca se se afe, cu hohot prelungit
 Tot satul o se ridă...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

SCENA II

Stancu, Unchiașu

Unchiașu (zărînd pe Stancu)

EI! Iată că 'n sîrșit
 Te prind cu rața 'n traistă...

Stancu (a parte)

M'a prias!—

(tare)

Mé voiă supune

La ori-ce plăi,—dar pomul ți-e fermecat!

Unchiașu

Minune!

[a parte]

Ce oameni astă noapte am ospătat?

Stancu

Dă zot

A mă scăpa dintr'ensul, Unchiașule, că mor!

Unchiăşu

Fiind-că, împlinită îmi vęd a mea dorinţă,
Ascultă-mă, băiete, e-a Domnului voinţă
Ca să rămăi acolo că ast-fel ți-a plăcut!
Să 'mă furî perele mele, pungaşule-ai ştiut?

Stancu

Unchiăşule, mă iartă..

Unchiăşu

Aşteaptă mă o ţiră;..
Unchiăşul nu să lasă prin barbă să 'i faci dără!
Am să te fac pastramă!.. Am să te ard de viu!
Am să 'ți arăt eu ție,—aşteaptă-mă că viu!

Stancu (strigând și zbatându-se în pom)

Unchiăşule!—Să duce!.. Fiorul mă petrece:
Auzi! Să mă prăjescă de viu ca pe-un berbec!
(după un moment)
Săriți că mă omoară! Săriți!—M'am prăpădit;..
Și nu m'aude nimini!

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Voce (în apropiere)

Cumetre-ai auzit?
P'acea, pe aproape, un om e în primejde..

Stancu (strigând mai tare)

Săriți că mă jupoaie! Săriți!

Vocile [apropiindu-se)

Sosim!—Nădejde!

SCENA III

I-tiul Țeran, al II-lea Țeran, Stancu

I-tiul Țeran

Da' ce de zbieri acolo, măi Stancule?

Stancu

Să știți
Că 'n pom e al din baltă!—M'am prăpădit!—Săriți!

Al II-lea Țeran

Ca vino'ți în simțire!

I-tiul țeran

Ori de-ai bătut, băiete,
Un alt cîocan de țuică mai bea 'l să te desbete!

Stancu

Uf! Uf!

I-tiul țeran

Ce zici cumetre?

Al II-lea țeran

E zău, un ticălos!

Stancu

Mă strâng crăcile toate și nu mă pot da jos!

I-tiul țeran

Descurcă-te din ele!

Stancu

Mi-am rupt bîetele sale!
Și mă încerc zadarnic să mă cobor la vale!

I-tiul țeran

Ei cred că să cuvine, cumetre, să urcăm
Că nu putem acđo așa ca să 'l lăsăm!

Al II-lea țeran

Să ne urcăm!

I-tiul țeran

Atuncea,—așteaptă;—ține scara!
[El se urcă și se așează pe o cracă. Tovarășul său îl urmează și amînduoi vor ca se apuce pe Stancu și să 'l dea jos]

Al II-lea țeran (mirat)

Ce naiba!

I-tiul țeran (zbatîndu-se între craci

Mi să pare că am pățit ocara!

Al II-lea țeran (zbatîndu-se asemenea)

Cumetre, mi să pare că sunt legat curmeiū,
De fie-care cracă, c'o funie de teiū!

Stancu [cu un fel de mulțumire]

V'am spus'o.

I-tiul țeran

Nu   glumă, și vraja este mare:
Ce crăci afurisite! —

Al II-tiul țeran

Aă! — Aă! — Biata spinare!

I-tiul țeran

Unchiașul Sărăciă e Drac dar nu e om!

SCENA IV

Aceiași, Unchiașul

(Unchiașul, zăbindu'ı, lasă să 'ı scape jos, brațul de nuiele
ce aducea ca să afume pe Stancu cu d nsele)

Unchiașul

Ce văd?... E cu putință! Sunt trei acuma 'n pom!
Sunt trei! At t mai bine! Să'ı p i pe toți la fumuri!
Ce?... Trei sunteți acuma pungașilor de drumuri?
Ce?... Astă-zı toată lumea d  ıama'n p rul meu?

I-tiul țeran

Nu suntem oameni d' ia, Unchiașule, — că e ,
C t și cumătru, — u te, — am vrut ca ajutoare
S  inleznim pe Stancu din p r să se coboare.

Stancu

Așa e, nu   vorba, și le-a ıesit pe dos!
A ! Șalele!

I-iul țeran

A ! Capu!

Unchiașul (către cei douı țerani)

Atunci, — dați-vă jos!
(Ei să dau jos și încep să'și tragă brațele și să se întindă)

Stancu [tot din pom]

Dar cui m  lașı pe mine?

Unchiașul

Pe tine?... zău,—drăguță!
Ascultă-mă,—pe tine,—te las lui Aghiuță!

Stancu

Sărac de mine Doamne!—Unchiașule, îți dai
Treți icosari întocmai.

Unchiașul

Nu 'mi trebuie!

I-tiul țeran

II Yaū

Pe chiezășiă, vere.

Unchiașul

Așa;—dar nu se știe!—
De cinste nu se lasă cinstitul.—De hoție,
Pungașul, de asemeni, nu se desbară...

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Stancu

Jur

De pērul dumitale se fug,—și se nu fur
De astă-zī înainte, măcar un cap de ață,
Așa precum la carte și dascălul ne'nvață!

Unchiașul [zîmbind cu bunătate]

De este-așa, băiete, atunci nu te mai cert
Și dă-te jos de-acolo mai iute, că te ȳert!

[Stancu se dă jos cu greutate și 'i cad perele din sîn]

Stancu

ȳi mulțumesc!

Unchiașul (cu înduioșare; el adună
în același timp și pe-
rele căzute și i le bagă
în sîn)

ia lasă!—Și na și ale pere!

Cei două țerani

Ha! Stancule! Să mergem, și,—ziua bună, vere;

SCENA V

Unchiașul

[El șade jos pe brațul de nuiele ce a trântit lângă pâr.—
După câte va momente de cugetare se adresează către pom]

Ei! Eată-ne acuma, păziți de ori-ce hoți,
Iubitul meu prieten, mai bine de cât toți
Bogații, ce se 'ncuie cu feluri de zăvoare
Prin case înfundate și 'nchise pentru soare!
De astă zi înainte putem dormi tihniți
Că ênsăși Impărații nu sunt ca noi păziți,
Și pên' la ceasul morții, nu au să ne mai vie
Nici supărări,— nici grijuri...

SCENA VI

Unchiașul, Moartea

[Moartea se arată în fundul grădinii sub trăsurile unei frumoase și tinere femei. Părul său e lung și 'i cade deznodat pe umeri. Ea este îmbrăcată într'o rochie de gaz albă împodobită cu ghirlante de flori de siminoc și de tufanică. În mână, poartă o coasă de argint. Fruntea îi este încoronată cu o diademă de foi de chiparos și de flori de siminoc. Ea înaintează, alunecând pe parchetul scenii, maiestooasă și palidă ca o fantomă. Când sosește lângă Unchiașul Sărăcie, care nu o vede, îl lovește prietenește pe umăr. Unchiașul, nu se scoală de jos ci se întoarce către dânsa în profil fără ca să se arate neliniștit.]

Moartea

Unchiașe Sărăcie!—

Sosesc!—Mă cunoști oare?

Unchiașul [cu liniște]

Prin casele din sat

Eu te-am văzut adesea intrând neîncetat;
In negre, sovonită erai;—te cunosc bine:
In urma dumatăle, lași lacrimi și suspine
Iar când te-arăți pe lume cu câte-un suflet zbori
Spre lumea veciniciei.

Moartea

Și nu te înfiorî?

Unchiașul

Nu;—Cel poftit ca mine l'a vîșturii masă,
Nu poate rên să 'i pară de pâinea ce-o mai lasă
Și nici de picătura din vinul oțet
Cât a rămas in ploscă...

Moartea

Rar lucru, negreșit!

Asemenea cuvinte le-aud ântéia datá...
 Și toți de o potrivă cer viață 'ndelungată:
 Ciobanul și împératul, hatíru sê le fac
 Mě roagă de-o potrivă!

Unchiașul

Afară de sărac!—

[sculându-se]

Ascultă-mě:—În lume, ce vrei ca sê mă țio?
 Eu n'am copii, nevastă, tarlăle, ori moșie!
 De mic în suferință m'am pomenit.—De mic,
 Zadarnică 'mă fu munca și n'am avut nimic!
 Călătoria mare, n'aveam de gând, firește
 S'o 'ncep de pe acuma;—dar gata sunt;—Lovește!

[după o tăcere]

Că sê 'ngrozesc de moarte zgîrciții,—mă pricep,
 Și 'ndrăgostiții tineri căți dragostea 'și-o 'ncep,
 Că au și unii ș'alții comori dănuitoare
 Și pot ca sê te vadă, urită,—'ngrozitoare!
 Dar eu, ce n'am nimica, într'altfel te privesc:
 Te vîd așa frumoasă,—și simt că mă topesc
 La fiacără din ochii țî, cu săgetări senine,
 Curată ca și focul ce arde încă 'n mine!
 O mumă este moartea când ești nenorocit,
 Și groapa, este leagăn adânc... și liniștit!

Moartea

Astfel,—nu ai pe nimeni?—De nimeni rău nu 'ți pare?...

Unchiașul [uitându se înprejur]

De niminea,—afară de pomul ăsta,—care,
 Mi-a fost al meū prieten; și te-așii ruga,—nițel
 Sê mai mă lași,—o pară ca sê culeg din el!

Moartea

De 'mă ceri numai atâta, mănâncă și grăbește..

Unchiașul [uitându-se la pēr și scărpinându-se în cap]

Dar cum sê te urei oare când trupul șovăiește,..
 Când ești bătrîn ca mine?...

Moartea

Aidem!—Te înțeleg!

Mě voiū urca în locu'țî, o pară sê'ți culeg
 Căci voiū ca pentru tine sê fiū ca și o mumă,
 Unchiașule!

[Ea sê urcă repede și îi azvîrle o pară]

Na para,—mănâncă, și..

[mirată]

Ce glumă?

[zbătându-se între ramurile părului care a prins'o]

Aă! Crăcile cu toate de mijloc m'aă coprins
Unchiașule!—Ia seama!

Unchiașul [mirat ênsuș!]

Ce?.. Pomul mi te-a prins?

Moartea [supărată]

Ființă muritoare! Ia seama!--L'al meă nume,
Tot tremură, și totul, supus îmî e pe lume
Dac'așiă rămân:-aicea un ceas,—cu susu 'n jos
Să va răsturna totul și va umbla pe dos,
Iar relele în mateă să vor umfla ca marea

Unchiașul [cu o spaimă nuanțată de voioșie]

Pre legea mea, îmî pare cîudată întemplantarea,
Și renghîul mi să pare că este bunicel
Măcar că nici o dată nu m'am gândit la el!
Fiind că ênsă dênsul s'a întemplant,—să cade
Ca să rămâi acolo..

[El mușcă din pară]

Moartea [înfuriată]

Ce zici?

Unchiașul [cu gura plină]

Eă zic că 'ți șade

Acolo de minune ..

Moartea

Iți bați și joc de mine,
Unchiașule!—Dar crede că n'o să'ți meargă bine .
[zbătându-se înfuriată]
Prea mare cutezanță!—Prea mare 'n adevăr!
Bucăți am a te face!...

Unchiașul [îndesat]

Veî rămânea în păr!

Moartea [cu glas rugător]

Incaî gândește-atuncea, și spune,—vreî tu oare
Să vezi mereu că rîii să încâlzesc la soare
Ne turburați de nimeni,—de nimeni pedepsiți?

Unchiaşul

Aşa!—Dar spunè-mî mie,—sè vii ca sè înghiţi
Pe-un bîet bătrîn ca mine ce n'are nici o vină,
Sè cuvenea,—cînd lumea, de oameni răi e plină ?

Moartea

Abia în cartea Soartei asemeni taine 'ncap —
Cam vrei sè ştii prea multe!...

Unchiaşul

Eû?—Nu.—Voiû ca sè'mî scap
Aceste zile lîncezi ce gata stau sè pice
Subt secera 'ţi cumplită ca nişte bîete spice,
Şi sunt de geaba toate: E greû sè m'amăgesc :
Rémâi în pom, Cumătră, că voiû ca sè trăiesc !

Moartea

O!—Iată-mè acuma în mâna lui!—Peire!
Eu,—Moartea,—sunt învinsă!

[şchimbând tonul]

Dar vino'ţi în simţire

Unchiaşule, şi singur, gîndeşte-te puţin
Că 'n mine sè sîrşeşte nevindecatul chin
Al celor care sufèr, zbatîndu-se cu trudă
Subt foarfece de Doftori intrînd în carne crudă !
Gîndeşte-te, că Firea, preface ce-a făcut,
Şi că mormîntul este cazanul cel tăcut
Din care ies adesea, la viaţă, miş de fluturi,
Cu aripe de aur, cu miere în sèruturi
Gîndeşte-te că stîrvul pe care, în mormînt
'L'arunc fără de milă şi 'l copèr cu pămînt
Il tot frămînt acolo, de 'l scot din nou la soare
In iarbă încolţită saû florî mirositoare !
Zic unîi, că menirea îmi este de calèu,—
Dar nu!—Menirea'mî este sè ar pămîntul rèu!
Mè 'mpinge soarta oarbă în mersu-'mî fără seamèn
Şi a reînvierîi sêmînţă, o tot seamăn
De veacuri.—Nu sunt moartea!—Reînvierea sunt!
Pămîntul, naşte totul,—bag totul în pămînt
Ca 'n sînu lui de mumă sè se 'ntregească iară
Şi reîntregit o dată, sè dea din nou afară

[mică pauză]

Zadarnic cleteni capul aşa,—cînd mă ascultî...
Prea 'ncet, sosesc adesea în lume, pentru mulţi!
Cu braţele deschise, sunt mulţi care m'aşteaptă
Sè le 'ncunun viaţa ca o rêsplată dreaptă

Și se le dau odihna de care-ți fost lipsiți!
 N'auzi, cum de pe-acuma, atâți nenorociți
 Impovorați de chinuri, în jalea lor adâncă
 Mă chiamă, plini de spaimă că nu mai sosesc încă?...
 N'auzi, bătrânii 'n două de vîrstă 'ncovoiați,
 Că 'ncep ca să se creadă de Dumnezeii uitați,
 Și grija, dând de-o parte, își uită de-al său nume?..

Unchiașul

Le-aud, și le știu toate, și înțeleg, că 'n lume,
 Menirea dumitale e rău trebuincios
 Și Omenirii noastre că 'i vine spre folos!
 Dar ceia ce nu poate de loc în cap să 'mă intre
 E cum de-ai avut gîndul să vii grăbită,—dintre
 Atâți oameni, pe mine ca să m'alegi acum,
 Că zee, nu te cheмасem aicea nici de cum!

[mică pauză]

Incaî, de alegeai vremea, mă mai puteam pricepe!
 Dar cum?... Viî tocmai astăzi când binele începe
 Și mie să 'mă zimbească nițel?—Nu mă 'nvoesc
 Te las,—lasă-mă ênsă, cât-va să mă trăiesc!

Moartea [apăsând]

BCU Cluj / Central University Library Cluj
 Vrei să trăiești?

Unchiașul

Firește!—Cîudată întrebare!—
 Mărturisesc că astăzi, dorință, n'am mai mare!—
 Gîndește-te mai iute să hotărești, te rog,
 Că nu am ajuns încă, nici gîrbov, nici olog,
 Să nu mai am cu traiul nimic de împărțea!

Moartea

Un om, să 'nvingă Moartea ș'a ei orînduială!..
 O! E grozav!—Voia ênsă, Unchiașule, se șu
 De omenie astăzi, și 'n seamă ca să 'ți țiu
 Dorința:—Haî!... Fii vesel:—Mă învoiesc:—Trăiește!
 Dar drumul de aicea să 'mă dai, vezi de grăbește;
 Un biet bolnav m'asteaptă să viu ca să l sugrum,
 Cu Doforul alături, ce 'i dă revaș de drum!

Unchiașul

Ești slobodă!... Coboară!

[cu blîndețe]

Cu îngrijiri mai dulci

Fii ênsă pentru-aceia ce 'n groapă când îi culci

Le poți citi pe frunte c'au fost goniți de soarte
Și că nădejdea toată ce-avură,—era 'n moarte!

Moartea [coborâtă din pom]

Mă duc!.. Și ține minte: N'am multe ca se spun
Dar ai să mă cheamă singur; iar eu,—că să'mi rezbun,
Nu am să viū vr'o dată să'ți schimb ursita ție:
Ai să trăiești cât lumea, Unchieșe Sărăcie!

[Moartea se depărtează repede. Unchiașul reîntră
în colibă încet după ce repetă acest vers ca un ecou]

Ai să trăiești cât lumea, Unchiașe Sărăcie!

[Cade o cortină intermediară care acopere pomul
și remasul scenii. Introducătorul piesii reîntră]

EPILOG

SCENA VII

Introducătorul

Acesta îmi e basmul,—dar pînă se va pune
În cumpănă,—am încă v'ro două vorbe-a spune
Ș'anume: Că noi suntem în zile de nevoi
Căci „Sărăcie,” încă, trăiește printre noi!
Cu toate-aceste, soarta, îi e 'mbunătățită,
Și 'ncepe ca să 'și ducă mai lezne-a lui ursită!
Dar are ca să vie o vreme ce-așteptăm,
Ș'atunci, vom fi în stare deplin să i-o schimbăm,
O vreme de dreptate, de muncă, de frăție,
Și nu va mai fi 'n lume, prisos,—nici sărăcie!

[Actorul salută, Cortina cade]

Fine

CURS DE ANALIZĂ CRITICĂ

(Urmare)

Talentul unui poet, se măsoară după numărul vrăjmașilor ce are. Ast-fel, cu cât ai talent mai mult, cu atât ai vrăjmași mai mulți. Cu cât ești mai onest și mai virtuos, cu atâta ești judecat generalmente, de către contimporanți, ca un om cu desăvârșire ne onest și vicios.

În fine,—dacă din întâmplare ai geniū,—când abia talentul ți se iartă de societate,—poți să fii sigur că toți se vor ridica în contra ți unul mai mult, altul mai puțin, dar într'un mod îndestulător pentru ca să te faci să cazi victima tuturilor vrăjmașilor și tuturilor calomniilor, ori-cât de ne-demne ar fi ele.

D. T. M. Stoenescu, despre ale cărui poezii ne propunem să vorbim, este unul dintre acei tineri ce au foarte mulți vrăjmași.

A zice aceasta, este a afirma de la început talentul poetic al d-sale. — Acei cari au avut ocaziunea, de a citi analizele noastre critice, știu câtă severitate și imparțialitate punem, și de aceea, vor rămânea, fără îndoială, convinși și de astă-dată, că noi nu întreprindem critice, de cât pentru a aduce un serviciu literaturii și tinerilor cari se simt însuflețiți de focul poetic, dar fără ca să posedeze, acea măiestrie de formă și acea înlanțuire naturală a ideilor ce face pe poeți, mari, și scrierile lor, capete de operă.

Din acest punct de vedere dar, vom cerceta și poeziile d-lui Stoenescu.

Nu este mai mult de un an și jumătate de când l'am cunoscut, dar trebuie să mărturisesc că nu am aflat tîner mai modest și mai priimitor de consiliu, și că, nu cunosc încă pe niminea dintre cei cari sunt poeți prin inimă, să fi făcut într'un timp atâta de scurt un mai mare progres!

Câtă diferență în adevăr, între versurile sale de ordinioară care de și posedau fond poetic, se depărtau de toate condițiunile artei,—și între poeziile sale de astă-zî!

D. Stoenescu a debutat prin o mică poezie *Fluturul*, în care, deja dovedea că consiliile și cunoștințele de la cari îi fusese dat să se inspire își dau cele mai bune roade:

Născut în primă-vară și conceput pe flori,
Pe vîntul cel de seară, sub cerul fără nori,
Jucând pe sinul fraged al rozelor frumoase,
Sburând pe ici pe colo, în salturi grațioase,
Trăiește, fără grijă, un fluture plăcut,
Voios ca și locașul în care s'a născut!

Versurile sunt curgătoare, eufonice, cezura este respectată, limba de a-

semenea, calificativele sunt puse la locul lor, umpluturii nu sunt, rimele sunt foarte bogate, și fie-care dintre cele trei litere finale, se asemuiesc între ele, iar fondul poetic este însuflețit de seninătatea grațioasă ce trebuie să comporte un asemenea subiect...

Poezia sa Fluturul, este într'un cuvânt, aproape o idilă. Auziți 'l cu câtă melancolie tihnită, ne vorbește de bietul Fluture pe care îl înghite o pasere de pradă :

Nimic nu măi rămase, nici urma delicată
A celui ce născuse pe floarea 'mbălsămată !
Pieri ca ș'al iubirii suspin sfășietor
Ce 'n urma lui nu află un glas îndurător !
Uitând și veselie ș'a primă-verii floare
Să stinse ca lumina steluței protectoare !

A scrie asemenea versuri, atât de limpezi, atât de pline de respectul armoniei, al formei, al fondului și al limbei, fără *vaiete* și *ahțuri*, nu este oare a nemeri accentul potrivit subiectului tratat?...

Ce am putea să imputăm poetului?... Nu găesc un singur și de prisos; totul este natural, totul este perfect... In adevăr, singurul defect al d-lui Stoienu, pare că este acela de a scrie versuri prea corecte, și, să fie sigur, că acest defect nu i se va certa nicăieri o dată de mulțimea prezumpțioșilor și a *nihilistilor literari*...

Imi va fi iertat cred, să fac o mică digresiune, pentru ca să explic ce înțeleg prin *nihilisti literari*, titlu cu care am gratificat de mult, o anume clasă de oameni. Digresiunea, este afară de aceasta, în caracterul meu, care, nu este priimitor de o scriere greoaie și compasată, metodică ca un General Neamț din timpul lui Napoleon I...—Voiu fi și eu Napoleon întru cât privește studiul întreprins, și nu mă voiu preocupa de alinierea metodică a frontului meu de bătaie.—Literatura rămâne literatură sub orice formă ai prezenta-o...

Nihilisti literari, sunt toate talentele nedepline ce au atâtă inteligență pentru a'și simți neputința de a crea ceva mare estetic și nobil, dar ce n'au o inteligență îndestulătoare, pentru a ieși din acea situațiune. Este natural dar, ca pentru a se reabilita chiar către ei ênșile, acești domni, să găsească mult măi practic de a tăgădui tot ce s'a produs în literatura noastră.. Dacă ar fi să crezi pe aceste specii de bufnițe, Hellade nu este poet pentru-că nu l'au citit sau de l'au citit nu l'au înțeles;—Bolintineanu, nu este de cât o palidă resfrângere a poezilor francezi și germani, de și Bolintineanu, care nu este în adevăr de cât ecoul acelor poezi, le este în tot d'auna egal și une ori, superior;—iar Alexandri...

Pentru respectul poetului care trăiește încă, ne oprim aci.

Este adevărat că, dumnealor, ved une ori cu luciditate greșelile altora, dar atuncea când se întâmplă ca să ia la rândul lor condeiul, — incapacitatea cea mai totală le devine îndată caracteristică, — atât este de adevărat că sunt foarte mari oameni acei cari văzând paiul din ochii altora, își ved și birna dintr'ăi lor.

În categoria *nihaliștilor literari*, trebuie să între negreșit și acei critici ecstravaganți cari impută unui scriitor ca un defect, tocmai aceea ce este cea mai mare calitate: Variațiunea în genuri, lămurirea în expunerea ideilor, evitarea de a deveni monoton și de a se repeta singur.

Când unui scriitor, și mai ales unui poet, nu i se poate face nici o imputare precisă, atuncea, se însinuiază, sau cea ce enunțiarăm, sau că operele sale lipsesc de însuflețire.

Această imputare din urmă este dintre acele care s'a făcut și se face d-lui Stoienescu.

— Găsești versurile aceste bune? întrebam pe oare-cine.

— Da.

— Dar ideile? Nu este așa că sunt foarte poetice?

— Da.

— Ce cugeți dar despre autor?

— Nu este poet!

Poftiți! BCU Cluj / Central University Library Cluj

Versurile sunt bune, ideile sunt poetice, dar autorul nu este poet.

Astfel știu unii să critice la noi. Este o jale a'i auzi, și, ceea ce cred eu că este mai bine de făcut, este că nu trebuiește să'ți bați capu cu dênșii:

Guarda e passa! Zice Dante.

D. Stoienescu este poet, și pentru că știm că nu se îngâmfează, pentru că sperăm a vedea talentul desvoltându-i-se, putem să zicem și despre d-sa, aceea ce am zis despre alții: „Că este un poet de viitor.” D-sa, ca și Carol Scrob, ca și Duiliu Zamfirescu, ca și Bacalbașa, este merit să meargă departe. Acești tineri, trebuiesc încurajați, trebuiesc stimați, trebuiesc iubiți, căci ei, — fie-care în genul său și cu talentul său,—sunt cei cari contribuiesc la purificarea gustului literar de influența la care a fost supus prin ivirea atâtor poezii *de stea*, sau de dor:

„Cu jale și cu mahnire

„De tine mă despărțesc.”

Sau:

„Anger cu păr galben.”

etc.

Ei nu trebuiește dar, nici să fie urâți, nici să fie invidiați, nici să se

urească, nici să se învidieze singurî între dênşii, ci,— greşelile, unul altuia să 'şi le arate...

Dar iată o poezie rea de d. Stoienescu, în care focul cel sacru, nu se revelează de cât în strofa din urmă; Cele trei strofe de la început sunt foarte comune; Ea este intitulată „*Roza*”:

— Roză scumpă ce o dată
Străluceaî ca ş'o regină
Apărênd în primăvară
Subt a cerului lumină,

Să ne oprim puţin: Ce poate fi mai comun de cât această vecinică comparaţie a *Rozei* cu o *regină*? Pe lângă aceste, ce frumuseţe adaugă oare ideii, versurile:

Apărând în *primăvară*
Subt a cerului lumină?

Toată lumea ştie că *rozele apar primă-vara*, şi că, dacă apar, subt *lumina cerului* trebuie să se ivească, iar nu subt vre-o altfel de lumină...

Urmând, găsim:

Iată azi/ Centrul University Library Cluj
Primă-var'a revenit
Pentru ce te 'nclinî cu jale?
Pentru ce te-ai ofilit?

Această strofă, îmi face efectul unei învêrtituri de flaşnet, iar întru cât priveşte forma, am de făcut observaţiunea că elidarea vocalei *a*, prin apostrofarea ei de la Primă-vară, este prea cutezătoare, şi nu o pot priîmi de cât ca pe o licenţă prea *licenţioasă*!...

Roza, răspunzênd în sine, zice:

Altă-dată primă-vara,
Timp de dor şi de iubire,
Să 'ntorcea cu florî frumoase
Ce 'mî zimbeau cu fericire

Zău! — Crede oare d. Stoienescu că, cele-l-alte florî, zîmbesc *Rozei* care le este *Regină*, cu *fericire*?...

Ei! Ei! De câte din frumoasele Doamne de Onoare ale *Rozei*, s'ar putea zice fără a minţi, că zîmbetul lor nu este ipocrit şi că 'i zîmbesc cu *fericire*?...

Şi în sine:

Ce caută cele două versuri prin cari se afirmă că primă-vara este timp de iubire și de dor?... Nu se știe oare că primă-vara este *timp de iubire*?... Si apoi, — de ce să fie numai primă-vara *timp de iubire*?... De ce să nu fie și vara? Crede oare d. Stoienușcă că oamenii își aleg, pentru ca să se iubească, numai și numai primă-vara, timp în care, — fie zis între noi, — se năpârlesc cai?... Eu unul, cred că poți se iubești de miune și iarna:

„De oare-ce amanții cu sinuri arzătoare
„Siliți sunt a se strânge în brațe mai cu zor¹⁾

Cu toate acestea, e liber, și, i se trece să aibă o altă opiniune, dacă crede că este mai poetic a se iubi primăvara, — căci:

„Aceast' opiniune imi este personală
„Si n' o impun la nimeni. — Ba chiar, — mărturisesc,
„Că vara, este-a iernii puternică rivală
„Prin faptul că 'ndoiește în cei ce se iubesc
„Divina 'nflăcărare sub care se topesc!
„Precum vedeți, cad lezne cu toți la învoială:
„Iubit se fiu și iarna, și vara, mă 'nvoiesc²⁾

Treacă meargă dar; rămâie primă-vara, singurul timp decretat de poet ca favorabil dragostei, dar de ce pune în același vers, că timpul în cestiune este și *de dor*? Iată versul:

Timp de dor și de iubire

Ce înțelege prin *dor*? Să vedem! Înțelege oare prin *dor*, — durere? — Nu de sigur, căci atunci ar fi absurd. Iubirea sau dragostea nu poate să fie dureroasă... afară numai dacă... Mai știți minune! — Iubirea este plăcută, — cel puțin așa am pomenit-o cu toții. Prin urmare, d. Stoienușcă, nu poate să înțeleagă prin *dor*, — durere, ci, înțelege de sigur, *amor* sau *iubire*.

Iată dar, că versul d-sale, interpretat astfel, ne dă următoarea monstruoasă de vers, prin repetarea iubirii de două ori:

Timp de dor și de iubire

Adică:

Timp de iubire și de iubire

Singura strofă care îl scapă, singura strofă în care, precum ziserăm deja, focul sacru există, este cea din urmă, în care Roza zice:

¹⁾ Vezi poema mea „Italo“ ieșită din tip. Grecescu.

²⁾ Vezi aceeași poemă; idem cântul al II-lea

Nota „Autorului“
„Nota Autorului“

Azi un scaiū fără de milă
 Pus în drum de Dumnezeu
 Suge într'al său nesațiū
 Și parfum și suncul meu!

Da ; este dulce melancolia de la finele acestei poezii care a voit să fie o idilă. Da ; adevărul este etern și filosofia plină de învățământ. Fatalitatea, în misterul ei insondabil, voeste ca în mîezul celui mai frumos măr, să se ascundă un vierme, și ca, lângă Roza cea mai frumoasă să crească scaiele uricios, care, *să sugă într'al său nesațiū, și parfum și suncul ei!*

Urmînd a resfoi printre poeziile d-sale, mai găsim o elegie, foarte slabă și foarte palidă. Poetul ne vorbește de moarte cu un accent de falsă durere, ne spune că i se scurge viața în lungi suspine și își dă aerul unui ofticos.

Această elegie este un reflex al școalei vechi, când toți poeții, nu găseau se ne spuie alt-ceva în versuri de cât că mor, că plîng, că suspină, și Dumnezeu mai știă câte de-al de astea ! Ajunsesse un timp în care, nu se mai scria un singur vers, fără ca se crezi că toți poeții sunt pe mîna morții ! Cu toate aceste, ei trăiau, mâncau, beau și se îngrășau !.. Ceia ce a făcut și d. Stoenescu, atît înainte de a 'și scrie elegia sa, cât și dupe ce a scris'o!

Dumnealui este gras și rumen ca un măr domnesc ;—viața sa, este de parte de a se scurge în lungi suspine, — și dacă, suferă câte o dată,—suferințele sale trebuiesc să fie mai adesea imagine de cât reale !

Auziți'l ênsă, în situațiunea de perfectă sănătate și în mijlocul fericirii relative de care se bucură, cum ne zice în elegia sa :

„Viața mea în lungi suspine, fugă ca un vis ușor
 „Și nici lacrimi nici regrete n'o mai pot opri din zbor !
 „Iară steaua vieții mele merge ca să strălucească
 „Sus în cer să 'mî lumineze astă cale pămîntească !“

Dumnezeule ! Ce-ar fi, dacă ar fi pe mîna morții !

Dar mai la vale :

„P'ale morții aripă negre al meu suflet întristat,
 „Către cerul plin de flacări, zboară, zboară ne 'ncetat !
 „Mă duc unde Primă-vara nici odată nu dispăre
 „Unde nu e nici o urmă de durere și întristare !“

Cu alte cuvinte,—drept în Rai !

Respectez această dorință... Dar,—pe mine,—și nu mă pot opri de a zice și pe d-sa,—Dumnezeu să ne ferească de *Impărăția cerurilor...*

„Unde focu-atâtor inimî ce-au pîerit ca nălucirî
 „Arde făr'a se mai stinge promițendu-mî fericirî!
 „Și în urmă-mî nu rămâne nici o mână 'ndurătoare
 „Să brăzdeze-un loc funebru sau să semene o floare!“

Vorbă să fie!—Tocmai în urma d-sale să nu rămâie nimint... Este oare orfan?... Din contra,—are părinți, surori, rude și amici care 'l iubesc, și apoi, la nevoie, pentru a 'l liniști și a 'l scăpa de grija „semănatului unei flori pe mormântul său,“ mă făgăduiesc a 'mî lua această însărcinare, care de sigur că ar fi foarte tristă, și de care, Dumnezeu să ne ferească pe amînduoi!

Dar iată'l că se mîngâie singur, închiețându-și elegia :

„Însă toamna, după moarte, pe mormentu-mî solitar,
 „Va zvirli puține frunze ca să 'l copere măcar!
 „Și atuncea, călătorul oprind pasul său în noapte
 „Va 'ngâna o rugăciune cu-ale vînturilor șoapte!“

Ideia este poetică! Dar crede d. Stoienescu că, cimitirul e drum de poștă pentru ca să treacă călătorii printr'însul în puterea nopții?...

De ce încă, atuncea când în ce privește forma, afară de foarte neînsemnate lucruri, cele trei strofe d'ânteu sunt armonioase și corecte, crează un vers ca :

„Însă toamna, după moarte, pe mormentu-mî solitar“

Din momentul ce pune „mormânt“, se înțelege că lucrul să va petrece „după moarte,“ și prin urmare, „după moarte,“ nu este de cât o foarte jalnică umplutură.

Ne prindem de veste că devenim foarte severi; dar imparțialitatea și o adevărată iubire pentru propășirea literaturii noastre, nu ne obligă oare, să spunem adevărul și în bine și în rău?

D. Stoienescu, este un poet plin de talent și va citi fără mânuire toate câte i le spunem, precum de asemenea, suntem convinși că nu să va mîndri de poeziile frumoase ce ne va fi dat să analizăm în cursul acestei scrieri.

De aceia, trebuie să'i spun tot ce cuget, și cuget foarte rău despre elegia sa.

O! Ea este mai frumoasă de cât toate vaietele mulțimei noastre de versificatori ce cred că trebuie negreșit să „moară“ în versuri de câte patru sau cinci ori pe zi!...

O! De sigur că este poetic, și chiar foarte poetic a zice :

„Pe-ale morții aripî negre, zboară, zboară ne'ncetat
 „Către cerul plin de flacări al meu suflet întristat!“

Dar este oare rațional a zice aceasta în floarea tinereții și când posedezi o constituțiune sănătoasă?...

Nu; de sigur.

Orî-câte lacrimi de felul acesta ar vîrsa d. Stoienescu în versuri, ele nu 'mî vor stoarce nici o compătimitire, pentru că acele lacrimi, sunt lacrimi false, pentru că acea jale, este o jale simulată și pentru că tînguirile sale nu pleacă de la inimă!

Un om își freacă ochii cu ceapă ca să se arate că plînge.—Liber.—Dar voiți oare să cred că plînge, că acele lacrimi sunt adevărate?

După mine, precum am și spus'o într'o poezie:

«Adevărata durere tace
 «Și-ascunde fața și plînge 'n umbră»

Și în fine:

Pentru poezia intimă în care egoismul vecinicului *eu* este pus în joc, trebuiește o mare durere și un poet și mai mare.

Să aștepte d. Stoienescu ca să 'l izbească soarta, să fie persecutat de toți, să rămîie strein pe lume, să n'aibă amic care să nu 'l vîndă, femeie care să nu 'l înșele, să n'aibă, nici casă, nici masă, se vadă că orî-ce-o face îi iese spre rău,—și atunci,—O! atunci, să plîngă, și vom plînge de plînsul său, vom suferi de suferința sa, căci plînsul și suferința sa, vor fi reale!

Crede oare că i-a trecut timpul, de pune atîta grabă în a voi să verse «lacrimi și lungi suspine?»

Din nenorocire,—să fie sigur de contrariu.

Va veni un timp când va plînge,—un timp când va suferi.

Este o lege fatală, lege eternă, universală și neșchimbată, ca tot ce este talent, patriotizm, virtute, umanitate, să fie bătut pe rînd de vîntul răstîrșitei, după cum, aceiași lege fatală și eternă, a statuat ca, tot ce este ignoranță, stupiditate, mișelie, viciu, mediocritate, dezonoare, să se rîdice triumfalmente în o î-ce ramură, și, să prepondereze, numind virtutea,—viciu —patriotizmul,—trădare de țară,—talentul,—mediocritate,—și geniul,—demență!

Mai iată acum o altă poezie de d. Stoienescu. Ea este intitulată: *Gloria și Uitarea*:

Gloria într'astă lume
 Și uitarea, astă-zî sunt,
 Două umbre fără nume
 Ce rămîn după mormînt.

Una 'n purpurî aurite
 Stă cu capul ridicat ;
 Alta'n haine zdrențuite,
 Tristă 'l ține aplecat !

Strofa întâia, compoartă următoarele observațiuni :

Intr'astă lume, este de prisos, și, este o umplutură, fiind natural că, nu într'alta :

Deci în loc de :

Gloria într'astă lume
 Și uitarea astă-zî sunt;

Trebuia, pur și simplu :

Gloria și uitarea, sunt etc

Urmând, — nu înțeleg de ce :

Două umbre fără nume
 Ce rămân după mormânt

Dovadă că au nume, e că le numește însuși poetul, zicându-le, uneia: *Gloria*, iar celei-l-alte: *Uitarea*.

Deci,

Este evident că ele nu mai pot să fie *fără nume*.

Intru cât privește strofa a doua :

Una 'n purpurî aurite
 Stă cu capul ridicat
 Alta 'n haine zdrențuite
 Tristă 'l ține aplecat,

Nu înțeleg de cât că, aceste două versuri, ori-ce s'ar zice, imi vor face tot d'auna efectul unei enigme. Mai înțeleg încă, cum-că poetul, s'a învârtit în această strofă pe lângă o idee mare, dar că n'a putut pune amândouă mâinile pe ea, și că, prin urmare, i-a scăpat printre degete ca argintul viu !

Trecând la o altă serie de poezii, dăm peste una intitulată *Trădătorul*.

Ca și Sihleanu, ca și Gr. M. Alexandrescu, d. Stoienu, a voit să abordeze acest gen fantastic, de legende sau balade, în care, au excelat germanii Bürger și Hofman ; — putem să zicem despre încercarea d-sale, că este reușită, negreșit însă că, numai pe cât poate să reușească un latin, pe un tărîm ne-potrivit cu caracterul latinității.

In adevăr, începutul poeziei sale, pregătește destul de bine spiritul la supra-natural:

Intr'o noapte 'ngrozitoare,
 Noapte tristă, 'ntunecoasă,
 Când copacii din pădure
 Cad de vânturi dărîmați,
 Și când buha cobitoare
 Cu o voce zgomotoasă,
 Cântă fără să se 'ndure
 Celor morții destinați;
 Când ninsoarea cade rece
 Răspîndind în juru'î groază;
 Când pe câmpuri amorțește
 Ostenitul călător;
 Când vulturul care trece
 Falnic,—căutând să 'și vază
 Prada,—și se năpustește
 Peste ea, croncănitor;
 Și când fiarele cumplite,
 Cu privirile, de sânge,
 Mugind într'a lor turbare
 Urlă groaznic către cer...
 Când natura... flori iubite,
 Paseri, riuri, totul plînge,
 O fantasmă ce apare
 Printre arborii ce pîer
 Fuge ca o nălucire
 Ca un fulger ce străbate
 Tot ce 'n cale 'î întelnește...

Să ne oprim puțin asupra acestui tablou; El este foarte bine conceput și destul de bine executat;—el ar fi fost însă mult mai bun, și, ar fi putut să producă un efect îndouit, dacă poetul, nu 'și-ar fi încărcat prea mult stilul. Să nu uite că, a spune prea mult, este a nu spune nimic. Astfel, era destul să zică: *Intr'o noapte 'ngrozitoare*, fără ca să mai adauge imediat: *Noapte tristă 'ntunecoasă*.

Avem cuvinte temeinice cariî ne dau dreptate. A să zice: *ingrozitoare*, este a nu să putea zice mai mult, și, a veni la urma cu calificativele: *tristă* și *întunecoasă*, mult mai slabe de cât calificativul *ingrozitoare*, este a slăbi însăși puterea ce ar fi putut să rezulte din calificativul citat în urmă.

In afară de această observațiune, nu avem a ne gâlcevi decât cu versul:

Mugind într'a lor turbare,

Vers care este foarte puțin eufonic, care zgîreie auzul și formează un diston în armonia totală a poeziei.

In schimb ênsê, aceste douë versuri sunt prea frumoase :

Când natură,... florî iubite,
Paserî, riuri, totul plânge

De asemenea, sunt inspirate, versurile :

O fantasmă ce apare
Printre arborî ce pîer etc

Cu puțină bună-voință și imaginațiune, nu știu dacă, aducându-mî a-minte de aceste douë versuri, în mijlocul nopței și pe marginea unei păduri, nu mi s'ar părea că și vîd acea fantasmă strecurându-se ca o năluca printre copacii bătuți de vînt.

Acel monstru 'nfrișat
Zvîrle din a lui privire
Flacări roșii, veninate
Și turbarea 'i pe-atât crește
Pe cât fuge ne'ncetat.

In versurile acestea, *monstru*, este o calificare prea ecsagerată, și, în tot cazul, el nu poate sê fie *înfrișat* ci *înfrișător*. De asemenea, admitînd pe : *flacări roșii*, nu s'ar cădea sê admitem și pe : *flacări roșii, veninate*. —Dar ce voiți?...

Sê imputăm cu prea multă asprime, poetului, că a zis *flacări veninate*, ar fi a păcătui poate, din momentul ce găsim într'un poet clasic ca *Racine* lucruri mult mai anapoda și pe dos. — Deșchizînd de ecsemplu *Phedre*, la narațiunea morței lui *Hypolite*, dăm peste :

. „le monstre bondissant,
„Vient aux pieds des chevaux tomber en mugissant,
„Se roule, et leur présente une gueule enflammée
„Qui les couvre de feu, de sang et de fumée!

Iar pe Românește :

„Monstrul, făcînd un salt, veni sê cadă mugind la picioarele cailor,
El se rostogolește și le prezintă o gură *înlăcărătă* care îi acopere de foc;
de sânge și de *fum* !”

Așa este că absurditate mai mare nu se poate?... Înțeleg sê'i acopere de sânge, dar de foc, și încă și de *fum*, lucrul prea este afară din cale !

Cu toate aceste, *Racine*, a zis'o. Ensê, d. Stoienu, și toți cariî iați condeiul, nu trebuiește sê ia de normă de cât calitățile ce rêsar din scrierile oamenilor mari, iar nu și greșelile lor.

Urmându-și poezia, d-sa dă ênsă, peste câte-va versuri de o însemnată valoare... Fantazma își continue drumul,—dar :

Dinaintea ei nici vântul
Nici ninsoarea nu mai cade
Și nici buha nu mai cântă ;
Iar vulturul 'n veci flămând,
Sboară părăsind pământul ;—
Fîra crudă care arde
De o sete ce o zvîntă
Să ascunde tremurând.

Ideia este în adevăr izbitoare. Chiar vântul se retrage de groaza a-celel fantazme din calea ei ! Chiar buha, vulturul și fiarele sălbatice, sunt îngrozite și tac sați să ascund !

Dar cine să fie oare cea fantazmă ce produce atîta groaza în cât să se facă un asemenea gol înprejurul ei?...

A !... Iată ce ne va spune poetul, și talentul său, în strofele finale, își va lua deplin zborul însuflețite de un puternic lyrizm.

Înainte ênsă, de a trece mai departe suntem datorî a spune asupra versurilor de mai sus, că dacă poetul a fost inspirat în momentul când le-a pus pe hîrtiă, nu a reușit tot într'o vreme a'și exprima și acea inspirație într'un mod corect.

„Înainte ei nici vântul,
„Nici ninsoarea nu mai cade.“

Noi știm de sigur, că a voit să ne spună, că „înaintea ei nu mai suflă nici vântul și nu mai cade nici ninsoarea,“—dar este oare de ajuns ca să înțelegem numai noi aceasta ?

Trebuie să nu lase, numai ca să se subînțeleagă că, „nu mai suflă vîntul,“ ci, trebuia să și pună că „nu mai suflă.“

Dar :

„Unde merge, *pe-astă-vreme*,
„Umbra care se strecoară
„Printre creștile uscate
„De al iernii rece vînt ?

Întrebarea e naturală. Ênsă : „*Pe-astă-vreme*,“ e o expresiune comună. Ea poate să 'și găsească locul în proză, nu ênsă și în poezie.

„Țara care 'n urmă'î geme
„Subt sclavia ce-o 'mpresoară
„Stă cu brațele legate,
„Privind tristă spre mormînt !

Insuflețirea devine și mai mare când ne spune în fine că :

Acea umbră 'ntunecată
Este fiul ce-a vândut,
Pe-o monedă blestemată,
Muma care l'a născut !

Apoi, — în entuziasmul lyrizmului său, strigă acelei fantazme a vînzătorului de țară :

Trădător al țării tale,
Mergi după blestemul său,
Mergi pe-a chinurilor cale,
Cazi din rău în spre mai rău !

Cine nu simte oare, că aceste versuri sunt pornite de la inimă ? Cine nu simte oare, câtă tărie este în acest blestem al poetului :

Cazi din rău în spre mai rău !

D. Stoienescu trebuia să atingă punctul culminant, și l'a atins. Iubirea de țară dă talentelor născînde schinte de geniu. Iată acum și strofa finală. Ea este tot pe atîta de inspirată și tot pe atîta de energică :

BCU Cluj - Constantin Brăncuși University Library Cluj
Fii în veci o tiritoare,
Pe pămîntul ce-ai trădat,
Fii un spectru de oroare,
Vînzător... fii blestemat !

Să înțelege de la sine că tînerul poet nu 'și-a zis ultimul cuvînt prin această poezie și că n'a creat un cap de operă, ca să poată să strige ca poetul latin : *Exegi monumentum*.

Dar a vorbi de țară cu atîta patriotism, și a infiera pe cei cari o vînd, cu atîta putere, nu este oare a da o dovadă de o adevărată nobleță de simțimînt ?

Talentul se revelează prin puterea și încordarea simțimintelor nobile.

Să știți că este poet, ori-cine vorbește cu entuziasm, fie de țară, fie de amor, fie de amicie.

Dacă ênsă, nici una din aceste simțiri nu este în stare să încâlzească sufletul scriitorului, dacă tot ceea ce pune pe hîrtie sub impulsivitatea lor, este searbăd și rece,—ca bune-oară versurile răposatului Scurtescu,—apoi atunci, puteți să fiți siguri, că autorul, fie el prozator, fie el versificator, nu va ieși din cercul mediocrităților.

Pentru a judeca, mai cu seamă pe poet, trebuie să'l considereți din acest punct de vedere, și, tot de o dată, să cauți să'ți dai seama, dacă se încearcă cu succes într'unul său în mai multe genuri.

A scrie într'unul și același gen, nu este a fi poet deplin. În tot cazul, devii monoton, și, după o trecere de timp, nu mai ești citit de nimeni. Dulceața lui Lamartine, abia a putut să triumfeze până astăzi de această soartă, și, de aceea, poezii lyrici, ca Victor Hugo, preponderează asupra poezilor curat elegiaci.

Ne pare bine pentru d. Stoienescu că nu va deveni nicădată un poet elegiac, și,—dacă va fi menit să fie inspirat de Muze până în sfârșit,— va fi un poet lyric.

Lyrismul, este entuziasmul. Elegia este durerea. Durerea nu 'și poate afla locul în toate subiectele; entuziasmul, este cerut din contra, de toate.

Iată de exemplu, lyrism filosofic, admirabil exprimat într'o poezie a sa *Nălucirea* :

Din firele de iarbă, din foile tăcute,
Țignese idei mărețe, dar toate 'n ceruri *sbor*,
Căci niminî nu s'oprește printr'aste locuri mute
Să scoată frumusețea din chiar uritul lor !

Este o adâncă cugetare în aceste versuri; Ea rezumă într'ênsa pe Shakespeare și pe Goethe, căci nici unul, nici altul, n'au cugetat mai adânc și mai just asupra naturii. Central University Library Cluj

Versurile sunt corecte, dar, *sbor* în loc de *sboară*, este o licență, și nu povățuesc pe nimeni să urmeze în această privință pe Bolintineanu, al cărui geniū a călcat în picioare, atât gramatica cât și geniul limbei noastre.

Tot în acea poezie, suavă inspirațiune, găsim o descriere minunată a aurorii :

Pe câmpuri diamante de rouă irizată
Luceau formând reflecte cu stelele din cer;
Zimbește aurora, iar soarele s'arată
Și stelele și roua s'aprind să sting și pier!

Ce om cu simțiment poetic, nu va admira oare, această strofă în care, versul din urmă, prin precipitarea ce'i dă patru monosilabe în șir, devine de un efect rar, exprimând pe deplin iuțeala cu care stelele *s'aprind să sting și pier* în momentul când aurora se ivește:

Zimbește aurora, iar soarele s'arată
Și stelele și roua, s'aprind să sting și pier !

Ce inspirată definițiune și în aceste alte două versuri :

Poetul este-o umbră, un vis, o cugetare,
Privirea'i se 'mpreună cu limpedul azur !

Și apoiă,—*Nălucirea* care 'l turmentă, cu cât farmec îi apare în această strofă de maestru :

Mă 'ncerc s'o iaă în brațe, dar umbra pîere 'n umbră,
 Tabloul dinainte-mî dispăre 'ntr'un abys,
 Iar ziua sê prefăce în noaptea cea măi sumbră...
 În van măi cat în juru-mî,... În van... Era un vis !

Acolo ênsê, unde, d. Stoienuescu, sê afirmă pentru cea d'ântêia oare ca poet în deplinul înțeles al cuvêntului, este în poezia sa, *Adevêrul și Minciuna*; această poezie, considerată din toate punctele de vedere, este un mic cap de operă. Forma în care ideile suat îmbrăcate, este cu desê-vêrșire perfectă, și de la început și pênă la fine, nu este de cât revolta unui suflet plin de nobila iubire a adevêrului, în contra triumfului *Minciunei*. Aă putut și pot se scrie alți, multe și mărunte asupra acestui subiect, dar cu greă va putea fi ajuns d. Stoienuescu, iar această poezie a sa, va trece la posteritate chiar dacă n'ar măi fi scris și n'ar măi scrie nimica bun.

A scrie mult și bine, este de sigur a fi poet mare, dar une ori, o singură poezie, este de ajuns pentru a'ți înscrie numele în cartea secolilor.

Autorul poeziei franceze *La feuille* 'și l'a înscriș prin crearea a șee versuri ce prețuiesc măi mult de cât lungi poeme.

Vom analiza cu de amănuntul poezia „Adevêrul și Minciuna,” și, pe cât am fost de severi în imparțialitatea noastră, tot pe atăta, vom și se aprețuim și în bine, ceia ce bine este și bine va rămâne.

[Va urma]

Al. A. Macedonski.

Te-am asceptat

Ma pensée, urne profonde
 Vase à la douce liqueur,
 Qui pourrait emplir le monde
 Ne veut emplir que ton coeur
 V. Hugo.

Te am asceptat, iubito, cu dor și voie bună
 În zilele cu soare, în nopțile cu lună,
 Și nici acum nu crez
 Că tu ai dat uitărei acea făgăduință
 Menită ca să șteargă tăcuta suferință
 Ce 'n pieptul meu păstrez!

De când privirea dulce ce 'n ochii tăi s'arată
 N'a măi răsfrênt într'însa vederea 'mî încrunțată
 De rele omenestî,

Te-aștept, d'atunci cum pomul uscat asteaptă ploaie,
 Și de-aș mai avea lacrimi ar curge în șiroaie
 Să nu le mai oprești.

E'n mintea mea un cuget și 'n cuget o visare
 Ce arde, cu tristețe, ca facle în altare...
 De ce s'o mai îngîn,
 Când pasărea o cântă cu mine dimpreună,
 Când futurul p'o floare să pleacă ș-o adună,
 Când eă o am și 'n sîn!

Intr'a naturei lungă și mare sărbătoare,
 Când să 'nvestmintă câmpul cu flori mirositoare,
 Urmat de dorul teă
 Plecaiū de lângă tine, cu gândul tot la tine,
 Lăsând un cânt în urmă cum buha, pe ruine,
 Iși lasă cântul său!

Azi trec a mele zile, cu jalea mea cernite
 Și nimeni nu mă 'ntreabă: Ce-ai tu nefericite,
 Ce gânduri te muncesc?
 Așa să duce frunza și 'n vânturi rătăcește
 Și nimenea n'o 'ntreabă de ce se vestejește,
 Când altele 'nverzesc.

Dar, tot așa, să duce vulturul și planează
 In sfere unde bate un vînt ce 'nfiorează..
 Ca dînsul staū în loc
 Și vînturi de durere suflînd peste-a mea viață
 Nu vor putea preface în inimă de ghiață
 O inimă de foc!

Suflați, tempeste surde, pe trista mea junețe...
 Voiū sta în neclintire ca frunțile semețe
 A munților pustii;
 D'asupra lor nu 'i vară cu flori și cu verdeață
 Dar, ei, întéia oară, în alba dimineață,
 Véd soarele 'n câmpii!

1880, Iulie 10 Buzeu

C. C. Pleșoianu

Curs de Declamațiune

Știm naturalmente că vocea nu este alt de cât sunetul ce iese prin gură, și că, acel sunet se produce prin aerul ce iese din plămâni și care ia diverse modulări prin articulare.

Formarea vocei, cu toate variațiunile ce observăm în cuvântare și în muzică, este un obiect demn de toată atențiunea noastră. Vocea dar, din punctul de vedere fiziologic, operează prin organele următoare :

Plămânii, adică acel organ al respirațiunei destul de cunoscut nouă ; *Glota*, sau acea mică despicătură de la răsflătoare, pe unde se suie și se coboară aerul ce respirăm și care servește de a da o formă și o mlădiere vocei ; *Epiglota*, sau acel zgîrciū ca o clapă în formă ovală, care închide respirațiunea când voim a produce un sunet ; *Larincsul*, sau acea cavitate superioară a organelor respirațiunii ; *Trachea*, propriū zisă *beregata*, sau, acel canal prin care aerul se duce la plămâni ; *Omușorul*, sau acea parte cărnoasă ce este suspendată la ecstremitatea cerului gurei, tocmai lângă intrarea *farincsului*, sau înghițitoarei, *Limba*, *buzele* și *istmul* gitului, numit vulgarmente gâtlej. Acestea, sunt organele, sau canalele, prin care vocea ajunge a fi atât de mlădioasă și variată. Dacă am vorbit de dênsele, dacă le-am citat, n'am avut intențiunea de a face analiza fiziologică a fie-cărui dintre aceste organe, dar am vorbit de ele pentru a ști că, de oare-ce, ne servim de aceste organe, de oare ce, ele ne ajută a conduce și a da vocei orî-ce formă voim, cată a cerceta mai cu amănuntul acțiunea lor, surprinzându-le efectul pe când le punem noi ênsine în mișcare. În modul acesta, aflăm care dintre dênsele ne sunt rebele, și atunci căutăm a combate cauzele ce pot produce o imperfecțiune a vorbirei.

Pentru că ne ocupăm de *voce*, aci este locul, crez, a adăoga că în declamațiune este esențial a lua tot de-auna vocea în *medium*, adică în mijloc, precum am zice între sunetele cele mai de jos și cele mai de sus. În modul acesta, vocea este puternică, căci putem pronunța bine, și putem articula cu toată întinderea și rotunjimea vocei.

Nimeni nu poate fi stăpân pe intonări de cât numai atunci când va avea forță ; și vocea nu este forte, de cât numai în *medium* ; dacă intonăm prea sus sau prea jos, umflăm sau strîmțorăm vocea, și atunci iese falșă și lipsită de or-ce simțibilitate, ceia ce ar face să perdem accentul sufletului, acel motore puternic care poate și trebuie a emoționa pe auditori.

Vocea e întocmai ca un instrument, din care numai eczerțiul și perseverența ne poate face să tragem toată utilitatea posibilă.

Pentru ca să eczersăm vocea cu succes, trebuie tot de-auna să alegem un local vast. Știm deja, ca principiū general, că sunetele trebuie să fie de piept, ferindu-ne

a nu fi de cap sau de gâtleej; afară de aceasta, trebuie se mai observăm ca vocea și mai cu seamă articulațiunea cuvintelor, să fie susținută tot de-auna la finitul frazelor; căci, dacă o vom lăsa să cază, nu numai că alterăm sensul ideilor, dar obosim și pe auditor, silindu 'l, a ghici finitul frazelor, inconvenient ce ne-ar priva chiar de atențiunea sa.

Am zis mai sus, că sunetile trebuie să fie de pștept, și iată pentru ce:

Pșteptul, zice Aristipe, este *motorul* vocii; gura, *eczeutorul*, și *Tracheea*, nu are altă acțiune, de cât aceia de a lăsa să treacă sunetele prin țeava sa.

O voce mărginită, slabă sau obscură, printr'un eczeccțiū lung și constant, poate dobîndi întindere, forță și claritate; însă trebuie să observăm, în cursul aceluī eczeccțiū, a nu forța nici o dată vocea; din contra să căutăm a o face rotundă, sonoră; și pentru aceasta, intonările trebuie să fie de pștept și în *medium*. Generalmente, vocile năbușite sau plângătoare, se opun adevăratei declamațiunii teatrale.

Am zis că trebuie a susține vocea la finitul frazelor. Pentru a nu întem-pina dificultății în aplicarea acestuī principiū, actorul trebuie să apese asupra cuvântului ce precedă terminarea unei fraze.

Aceia ce constituie *perfectiunea vocii*, este reunirea *dulceței* și a *forței* sale în proporțiunii cuviincioase cu situațiunea în care se află rolul ce reprezintă.

Precum coarda unei violine sună dupe modul cum este călcată, asemenea și vocea noastră, dă intonări dupe cum inteligența noastră artistică va ști să pună în mișcare mecanismul ei.

Sunt mulți actori, cari cred că, cu cât vor ridica mai mult vocea, cu atât vor putea domina și impune auditorului; cu toate acestea, strigătele monotone nu pot atrage atențiune, nici captiva pe auditor; din contra, cu cât cine-va strigă mai puțin, cu atât publicul va fi mai atent.

Adesea ori, momentele mari de tăcere la teatru, produc un efect mult mai simțit și mai aprobat, de cât vociferațiunile frenetice, fără rațiune de a fi.

Vocea actorului cată să fie un instrument flecsibil, ale căruī ondulațiunii să încante pe auditor, știind a o slăbi și a o ridica cu artă și tocmai cât trebuie. Dar să nu uităm iar, că nu este artă fără *adevăr* și *natură*. Aceste efecte ale vocii nu trebuie să le facem totuși a fi simțite de auditor, sau, ca să mă ec-sprim mai bine, ele nu trebuie să fie surprinse sau devinate de spectator; el nu trebuie să știe unde și în care parte sau situațiune anume, am voit să facem efect.

Fiind că e vorba de voce, și pentru că, prin organele ei, cuvântăm, fie'mi permis a vorbi puțin și despre cuvânt.

Cuvântul se formează din sunete; el este facultatea de care ne servim spre a ec-sprima ideile noastre. Cuvântul, este acea unire de sunete ale vocii pe care le-am stabilit că sunt semnele cugetărilor noastre, și prin consecință, cuvântul are forța de a desvolta, nu numai ec-sprimarea ideilor noastre, dar el este tot o dată și echoul acelor simțimente.

Cuvântul, *simplu și unit*, dă un înțeles cugetărilor, însă cuvântul *vehement* comunică simțimintele.

Este de mare importanță a ști să deosebim distincțiunea ce eczistă între sufletul cuvântului și între corpul său, adică: între aceia ce are cuvântul corporal și între aceia ce are spiritual. Cuvântul este un tablou al cugetărilor noastre; așa dar, înainte de a vorbi, trebuie să formăm în spiritul nostru, desemnul acelui tablou, pentru că, dupe cum am mai zis, cuvântul fiind tabloul cugetărei, trebuie să ne silim a-l face mai însemnător, mai capabil de a încredința, de a convinge.

Pentru ca, cuvântul, să poată atinge, să poată mișca pe auditor, cată să știm să articulăm.

Articulațiunea nu este alt de cât pronunțarea distinctă a cuvintelor. Pentru ca să putem articula bine, trebuie să cunoaștem valoarea consoanelor, adevăratul sunet al vocalelor, eliziunea lor, cualitatea silabelor, a pune accentul unde trebuie, său mai bine, a ști pe care silabă să punem accentul; de eczemplu: a nu pronunța: *a dormi* în loc de *a dormi*.

În articulațiune, trebuie mai cu seamă, multă duiosie, cată ca cuvintele să fie ecscrimate fără langoare, ferindu-ne de a le face seci, ci din contra, ele cată să fie pline și puternice.

Articulațiunea, dă vocei, mlădierea și energia necesară unei dicțiunii frumoase.

O voce slabă, ce articulează într'un mod distinct, este mai avantajoasă de cât o voce forte, care articulează cu moliciune.

Nimic nu trebuie să fie articulat, zice Aristippe, fără a nu fi conceput prin spirit și simțit prin inimă. Astfel, artistului dramatic, i se cere o articulațiune ireproșabilă.

Articulațiunea de asemenea trebuie să fie una din observările noastre cele mai principale; Cine articulează bine, știe să aspire și să respire, calitate neapărată actorului și oratorului!

Generalmente, actorii, cad în defectul de a aspira rău, și din această cauză taie de multe ori cuvintele în două; de aci vine și *sughitul dramatic*, cum zic francezii. Actorul trebuie să studieze cu mare luare aminte forța și întinderea respirărei (*haleine*) sale, pentru ca să poată fi stăpin pe sine, iar nu să fie înecat sau grămădit de aerul ce a aspirat prea mult în plămâni. Este mai prudent a respira mai des, și, a aspira mai puțin aer, astfel în cât publicul să nu observe operațiunea aspirării și a respirării, și ca, cine-va să poată vorbi cu dulceață și forță, fără ca aspirațiunea să 'i fie simțită sau auzită.

Une-ori, aceasta e un defect natural; totuși el se poate combate prin volață și observațiune; câte o-dată, oratorii, sau actorii, cad în acest defect, prin dorița de a produce mai mult efect de cât mijloacele lor le permite. Greșală ce 'i espune la ridicol.

În arta declamațiunei, și mai ales în tragedii și drame, adesea ori avem o-

caziune de a întâmpina exclamațiunii, căroră actorul fără eșperiență nu știe a le da coloritul care se cere și care eczistă în natură.

Esclamațiunea este întrebuițată cele mai adesea ori ca strigăt de admirațiune, spaîmă sau durere.

În declamațiunea teatrală, exclamațiunea trebuie să fie tot de-a-una osebită, printr'un interval mai mult sau mai puțin lung, de cuvântul care urmează; natura însăși, indică aceste cazuri actorului.

Dupe o exclamațiune trebuie neapărat să ne oprim. Aceasta ne-o eșplică ênsu-și regulile gramaticale. Căci pentru ce alt exclamațiunea, în toate limbile, s'ar numi *punct de exclamațiune*? Punctul indică negreșit un repaos.

În exclamațiune presupunem că inima noastră este atât de mult pătrunsă de simțimântul care o afectează, în cât, ne putând depinge mișcarea de care e împins sufletul, nici eșpune prin cuvinte durerea, spaîma sau pietatea de care e coprins, în acea situațiune, izbucnește în transportul său, ceia ce produce exclamațiunea. Să luăm un eczemplu: Un nenorocit părinte, care a pierdut pe unicul său copil și nu se poate consola, ar zice: *Ah! D-zeule cât sufer!* e peste puțină a nu se opri mai întâi dupe exclamațiunea *Ah!* și apoi a profera: *D-zeule cât sufer!*

Un eczemplu și mai simplu, un eczemplu care ar putea să pară naiv sau cutezător, ênsă foarte adevărat: Să presupunem că un oare-cine, din nebăgare de seamă, ne-a căleat pe picior și ne face o durere foarte mare. Mai ântei proferăm: *Ah!* și-apoi imputăm persoanei, care ne-a făcut acel rău... *Ce dracu nu bagă de seamă!* iar nu: *Ah ce dracu nu bagă de seamă!*

Nu trebuie să trecem cu negligență peste aceste observațiuni, rezultat al eșperienței căci dacă nu vom cunoaște și nu vom aprofunda cauzele și efectele, nu vom ajunge la acel sublim principiu adoptat în artă teatrale, că adică: *Totul trebuie să tindă la perfecțiune.*

Varietatea acestor consilii să nu ne ostenească, de și ele par câte o dată a se arunca în domeniul Fiziologiei, și une-ori, în acela al Filosofiei, etc, însă ori-ce artă fără varietate e tristă și monotonă; natura însăși ar fi și ea monotonă fără acea varietate sublimă care ne răpește și ne farmecă prin frumusețea sa.

(Va urma)

St. Velescu.

Distih

Și ce este oare viața dacă nu o nălucire?
Timpul care o conține, în Neant e de-o clipire!

Nicolai Stan
Bérlad 1881. Martie.

Găsesc...¹⁾

D-lui Al. A. Macedonski

A pickaxe and a spade,
And eke a shrowding shete,
A house of clay for te be made,
For such aguest mos mete!
Shakespeare

Găsesc că ori-ce lucru 'n lume
E lucru natural,
Și vęd în fie-cine-o mască
Și 'n traitu un carnaval.
Găsesc că dacă toți mișei
Triumfă ne 'ncetat
E natural ca să triumfe
In ori și care Stat!
Un singur lucru mi se pare
Din cale cam afar'
E cum de poți să mai cânti încă,
Poete temerar!
Aidem! Azvêrle și tu harpa,
Că'ntr'altfel,—natural
Ai să ajungi la urma urmei
Să mori și tu 'n spital!

N. G. Stamatiu
Londra 1881 Martie 2

1) D. Macedonski a primit această poezie de la un ténér student Român ce se află în Engli-
téra dimpreună cu familia sa, încă de pe când era copil. Ne pare în adevăr foarte bine, când vedem
că, Românul, aproape sau departe de țara sa, își cultivează limba și își iubește poezii. Trebuie să fi
fost o plăcută și dulce satisfacțiune pentru d. Macedonski, acest spiritual omagiu ce i s'adresează
dintr'o astfel de depărtare și de către un necunoscut.

GIACOMO LEOPARDI

CUGETĂRI

În privința oamenilor puternici, și, în particular, în privința oamenilor virili, lumea se aseamănă cu o femeie: nu numai că îi admiră, dar îi și iubește. Adesea, întocmai ca și o femeie, lumea iubește mai mult pe acela ce o desprețuiește și îi inspiră o mai mare groază. Astfel, Napoleon era iubit nebușește de francezi și adorat de soldații săi pe care îi trata, și prin cuvinte și în fapt, numai ca o neînsemnată carne, bună pentru tun. De asemenea o mulțime de șefi cari au știut să se servească de oameni, au fost iubiți de contimpurani și fac încă să bată inima celui ce citește istoria. Puțină brutalitate și puțină estravaganță nu le prinde rău, întocmai ca și amanților lângă femei. De aceea, Achil ne pare cel mai amabil dintre eroi, pe când bunătatea lui Eneu și înțelepciunea lui Ulyse ne inspiră un fel de antipatie.

*

Vorbitorii și scriitorii se aseamănă foarte mult într'un punct. Mulți plac la început pentru nouțate și pentru originalitatea ideilor, dar toți sfârșesc prin a obosi, pentru că o parte din opera lor nu este de cât copia unei alte opere. De asemenea, în convorbire, noii veniți distrează prin cuvintele și vorbirea lor; apoi, uzându-se imediat, încetează de a mai reuși. Și într'adevăr toți, oamenii, sau imită pe alții, sau se imită pe ei înși-le. De aceea călătorii, dacă sunt oameni de oare-care talent, lasă pe urma lor o impresiune cu mult mai superioară adevăratei lor valori, căci, ei au în tot d'auna, posibilitatea de a ascunde partea slabă a tuturilor oamenilor: sărăcia spiritului lor. Ceia-ce, ne destăinuiesc în una sau două ocaziuni, vorbind mai ales de lucrurile care îi privesc, sunt în ochii noștri, mărunțișul pe care îl dau la toată lumea, dar în realitate, mai în tot d'auna, ei dau publicului, sau tot capitalul lor, sau cea mai mare parte dintr'ensul, iar opiniunea formată despre dênșii, rămâne în picioare, și aceiași cauză face ca, și călătorii, să judece adesea într'un chip prea favorabil pe oamenii de oare-care merit pe care îi întâlnesc în calea lor.

*

Acela care trăește puțin în mijlocul oamenilor, este foarte rar un mizantrop. Adevărații mizantropi nu se găsesc în singurătate,

ei în mijlocul lumii. Și într'adevăr, practica vieții sociale, iar nu filosofia, ne face se urâm pe oameni. Mizantropul care părăsește lumea pentru a se izola în meditațiune, pierde puțin, câte puțin, mizantropia.

*

Pentru ca o recomandațiune să fie valabilă, trebuie să lași la o parte meritele cele mai reale și cele mai caracteristice ale persoanei recomandată, și să'i lauzi numai calitățile exterioare și averea. Dacă persoana pe care vrei s'o recomanzi este mare și puternică, pune : mare și puternică. Dacă este bogată, pune bogată. Dacă este nobilă, pune nobilă... Nu pune nici o dată mărinimoasă, nici virtuoaasă, nici onestă, nici iubitoare, și, să nu pui nimic de felul acesta, chiar când recomandatul D-tale, ar posede aceste calități în gradul cel mai înalt. De asemenea, dacă vei avea de a face cu un literat cunoscut, să nu spui despre dânsul nici că este savant, nici că este adânc în cugetare, nici că are un spirit vast, dar să spui că este celebru, căci dupe cum am mai spus'o, numai norocul este prețuit de lume, iar nici de cum valoarea.

BCU Cluj / Central *iversity Library Cluj

Scriitorii păgâni, nu au desemnat nici o dată cu hotărîre, pe acea adunare de oameni civilizați, pe care o numim societate sau lume, ca pe inamicul virtuții și corupătorul orî cărei naturi sincere și orî cărui suflet onest. Lumea, este vrăjmașul binelui, și această idee, pe care o întâlnim foarte des în Evangeliu și în toate scrierile moderne, fie-chiar profane, era necunosută celor vechi. Și nimenea crez, că nu se va mai mira de această afirmațiune, atunci când va observa și va cugeta asupra următorului fapt, care poate servi de oglindă acelor cari ar voi să compare, din punctul de vedere al moralei, lumea veche cu lumea modernă. Institutorii anticî, căutaă să se pue în contact cu lumea, precum cei moderni, fug de dânsa. Departe de a protege ca astăzi, pe copil în contra contagiunei obiceiturilor lumesti prin viața casnică și prin izolare, cei vechi interziceău tinerilor singurătatea, punënd educațiunea și viața lor, sub ochii lumii, și lumea, subochiul copilului, de oare-ce, credeaă că exemplul ei, poate corige iar nu conrupe.

(Va urma)

C. C. Bacalbașa,

Albăspină¹⁾

Creștea un stuf de Albăspină
Ce înflorea voios la soare,
Umbrind o cruce în ruină
Pe valea Grecii răpitoare;

În drum, trăsura ni s'oprișe,
Ș'apropiindu-ne de cruce,
Din florile ce 'mbobocise
Și ce aveau să se usuce,

Rupsei o ramură 'nflorită,
Și cugetai, că chiar în groapă,
Speranța de-om nedespărțită
Cu omu-o dată nu se 'ngroapă,

Că de 'nsoțește Albăspină
Pe om, și 'n moarte cu constanță,
Emblema ei de farmec plină
Nu strigă celor vii: „Speranță?..“

Al. A. Macedonski

BCU Cluj / Central University Library Cluj

De când...

De când s'arată cum-că soarta
Să mă lovească-a ostenit:
De moarte 'ncep a mă mai teme,
Încep a fi măi îngrijit.

De ună-zî chiar, pe 'nfurișate,
În mîez de noapte s'a urcat,
Pe scara locuinței mele,
La o vecină de-a intrat.

Putea prea bine să se 'nșele,
Putea să bată 'n ușa mea,
Și 'n loc ca să golească un leagăn
Să se arate mult măi rea.

1) Arbust ce produce niște flori albe și mirositoare; Acest arbust, este cunoscut vulgarmente sub numele de *Păducel*. Emblema lui, este: *Speranța*

Aseară mă 'ntorceam acasă,
Ș'o poartă neagră am zărit,
Ș'am stat în drum ca nici o dată
Și iar la moarte m'am gândit.

Și poate pentru 'ntêia oare
Mi-am zis că este trist să mori,
Cu flori să'ți copere mormântul
Și să rămâi uitat sub flori!

Mi-am zis că este trist să intri
Subt umezeala din pământ
Pe când în lume e tot viață,
Și 'n cer, tot sorii și stele sunt!

Și cum mi-am zis aceste vorbe,
Simții în ochiul meu secăt,
O lacrimă infurișată,
Și drumul, trist mi l'am urmat.

Dar orî-ce pas făceam,—în mine,
Il repeta un lung eco
Căci îmi părea că fie-care
E către groapă un drum nou!

Când m'am întors apoiu acasă,
Cu capul între mâini am stat,
Ș'am plâns ca un copil în taînă,
Și noaptea 'n ceruri m'am visat!

Al. A. Macedonski.

ALFREDO

(Nuvelă originală)

Carnavalul moare, carnavalul a murit !

Da, carnavalul cu toate iluziile și deziluziile lui, cu toate balurile, seratele și orgiile lui, s'a dus.

Sălile de baluri, stați triste și întunecoase. Saloanele aristocratice și aristocrătite, góle, și policandrele, văduve de luminări, nu mai strălucesc de lumină; mobilele de rips, mătase sau atlas, și-au reînbrăcat hainele de chembrică cenușie, iar, câte patru, sau cinci jupănese deretecă mereu.

Imi tremură condeii când mă gândesc că n'o să mai am a istorisi la serate patriotice, că n'o să mai am fericirea să înșir la parascovenii de tualetele cucoanelor.

Desperarea 'mi-este mare, că tocmai mă pregăteam să încadrez un supet de la un patriot, de ați fi făcut zîmbre, iubiți cititori. — Nu face nimic însă. Ast-fel dar, kmea fiind mare,—încep.

Spuneți-mi, cum să 'l numesc?—Am un erou și nu știu cum să 'l numesc. Unde o fi, să fie însă,—o să 'l botez.—Să 'i zic Acseentie?—Nu, nu 'mi place,—e nume de paracliser. Să 'l poroclesc, Petrache, Costică, Năstase?—Iar nu 'mi place, și nici cititoarelor nu le vine la socoteală; astea's nume prea negustoresti; nu sună bine la ureche și nici nu se potrivesc eroului meu care nu strălucesc de cât prin aristocrație și la prânzurile și seratele diplomatice; apoi, aventura este prea de berbant pentru ca eroina să fie pusă în falșa poziție de a striga în momente de amor delirant:—Iubitul, scumpul meu Năstase!

Ce efect groaznic! Amorul care dacă e legat la ochi, nu are însă și bumbac în urechi, ar zbura spăimântat, auzind:—Iubitul meu Năstase!

Trebuie prin urmare să găsec un nume romanțios eroului meu, un nume care să inspire poezia, prin armonie, și buzele de mărgean ale sexului frumos, să se lipescă de plăcere când l'orū pronunța.

Ca să nu mai pierd vremea flecărind ca o babă bătrână, trebuie să scoruesc iute, un nume, și ca să fac pe gustul tuturilor, voiți numi pe eroul meu Alfredo.

Da; Alfredo; numele ăsta convine la toți, și chiar eroul, cred că, nu se va supăra că i 'am dat un nume sonor, de origină din sora noastră Italia;—și apoi, dacă chiar s'ar supăra, ca să 'l pedepsesc, de loc îi spui numele pe românesc curat, adică: Stase, ori Stăsică, ori Anastase sau Anas-tasache.

Dar să fiu indulgent,—urmez cu Alfredo.

Alfredo, prin urmare, a avut și are aventuri!—Auzi minune, parc'au

strigând pe vr'o cocoană bătrână; auzi minune frate! p'ăi bine, Alfredo, e de o vîrstă cu mine, și când a venit Chisileff la București, Alfredo era tinerel de vr'o două-zeci și doi de anișori; jucam *pristoleanca* cu el la *Clup* la Spătăreasa!—Așa, răspund eu, Alfredo are aventuri și cântă și din vioară..

— Tac! că nu se poate, îmi răspunde cucoana, Alfredo, om în toată firea, fost la înaltul Divan, ba și ministru nouă zile, să s'apuce de drăci!!!

Iac' așa, 'mi-ești spune ce 'ți vrea, dar Alfredo, tot are aventuri, și încă amoroase și romanțioase, poetice! Alfredo om serios, Alfredo divanist, Alfredo de vr'o șai-zeci de anișori, a cărui inimă tînă n'a putut rezista săgetăturilor zeușorului legat la ochi,—în fine, Alfredo, a pățit'o.— El care tuna și fulgera în contra acelor pe care amorul îi orbea și care după banca de divanist, fără cruțare, cu sabia dreptăței, pedepsea scrîntelile amorului, azi s'a schimbat: tare 'ncătușat și ferecat de zeul mititel, condeii de politic și diplomat, îi căzu din mână, și precum Hercul torcea cu furca în brîu la picioarele Omfalei, tot așa și el, înhățînd condeii Cronicarului, începu a fistona la delicioase povești, și, în cronicile lui teatrale, diva era totul pentru el.

Cititorii, să plîforiseau cu pîrul ei negru și buclat, căzînd în unde grațioase pe umerii ei de alabastru și cu privirea ei, când de leoaică, când de sirenă, iar brațele ei *marmoreene*, lăsa să se vadă delicioase gropițe pe la coate!

Ba cum se cade, era... amoretat Alfredo. La teatru, când Diva sa cînta, coprins de emoțiunii nespuse, se ridica în picioare, și 'nalta 'i statură predomina în toată sala, ca apucat de friguri, își rîsuca barbișonul încăruntit și ochii, îi sticleau ca ai unui tigru de Bengal. Cortina se lăsa, și cel din urmă strigăt al Divei, resuna încă în inima lui, și apoi, deșteptat ca din vis, sărînd două, trei bănci de-o-dată, se pomenea în culise.

Amorul însă, ca și iluziile de tot felul, își are și el partea sa dramatică, comică și amară..

Alfredo nu mai vedea de cât pe Diva lui; Diva însă, nu se știe dacă vedea numai pe Alfredo.—Luna mierei, a plăcerii, trecuse de mult, el era fericit; Diva însă, nu tot-d'auna, căci Alfredo, cu toate că era 'nalt, dar stomacul îi creștea din zi în zi, ochii i se scufundau în fundul capului și gradat se înlocuiau prin două săculețe transparente; pîrul său rămăsese cu totul negru, se vede însă că, grația risticului său orizalinei, căci ici și colea, amenințator și trădător, apare câte un firicel alb albișor; cu toate acestea, Alfredo nu mai era de 25 de ani, și Diva îi preferă pe un asemenea vlăjgan.

Intr'una din serile geroase ale lui Ianuariu, Alfredo întocmai ca Mahomet în paradis, era în odaia Divei. Molatec răsturnat pe o sofa el se gîndea la fericirea lui. Diva lângă dînsul cu o harpă în mîni se uita la

dênsul cu o privire când de leoaică când de sirenă. Odaia ușor luminată de o candelă albastră, semăna cu o odaie din feeri, focul ardea misterios într'o sobiță de marmură, și dintr'o căție de argint eșia un fum aromatic.

Diva aplecată spre el, cu mâna stângă, mângâia barbișonul craidonului, și, cu mâna dreaptă sdrăngănea ușor coardele harpei. — Alfredo rânjind ca un cățel bătrân, mângâiat de stăpâna-sa, lăsa să se vază nisce dinți negri ca abanosul; apoi, îmbătat de mângâierii și parfumurii, sări în sus strigând:

— Strengăroaica asta mă scoate din fire!

Diva l'atrăgea ênsă din nou lângă dênsa și el cădea ca zdrobit pe sofa.

Dar ce trăznet! Un cântec depărtat se aude și apropiindu-se, se revarsă în valuri armonioase și puternice la ușa Divei, ce, din fericire, era încuiată.

— *Io son perduta!* țipă prima-donă.

— Am pățit boroboața cum se cade, îngână vocea de bas a lui Alfredo.

— *La mia bella, la mia carra!* Cânta tenorul la ușă, *apre la porta!*

În fine Diva sili pe Alfredo să s'ascunză după un cuier cu fuste, și deschise ușa tenorului care intră ca un uragan.

Săruturi, suspine năbușite, dueturi înflăcărâte se desfășurară atunci în odaia Divei. Pe nefericitul Alfredo îl treceau miș de nădușeli.

În fine tenorul plecă și Alfredo găfâind, năbușit de căldură și gelosie. eși furios de după cuier.

— Da bine, ce va să zică asta *Madamo?* strigă el îndată ce dete cu ochii de Diva.

Diva gîugîulindu'l îl asigură că tótă scena nu fusese de cât o *repetiție* pentru viitoare reprezentație. Alfredo primi de voe de nevoe această explicație și plecă fără întârziere

În acea seară pe la orele 12 orî-ce trecător a putut vedea pe Bulevard un om nalt, cu paltonul descheiat și cu jobenul în mână pe acel ger de foc, care se plimba cu pași mari, și într'o mare neliste. . . . era Alfredo!.

De atunci n'a mai făcut cronice teatrale, și nici culisele, nici băncile teatrului n'au mai văzut pe ilustrul Alfredo care desgustat de musică și de Dive, acum a nceput a istorisi tualetele cucónelor și cuconițelor dupe la balurile Domnesti și boieresti.

Vladimir A. Macedonski.

Notițe

Suntem fericiți când vedem tinerimea uninduse, chiar din liceu, prin Solidaritate.

„Caritatea“ este numele unei noi societăți fondată de elevii liceului Matheiū Basarab, în nobilul scop de a ajuta pe scolarii lipsiți de mijloace.

Felicităm pe membrii acestei societăți în persoana D-lui Aureliū B. Șiaicariu, președintele ei, fiul neobositului profesor și director al aceluși liceu. Din parte-ne, îi urăm progres și lungă durată.

O singură observațiune avem de făcut :

Numele societății ar fi putut să fie „Solidaritatea“ în loc de „Caritatea“, căci tinerii, trebuie să se învețe chiar din școală, a face binele din punctul de vedere al Solidarității iar nu al Carității, care, rănește sentimentele delicate ale celor pe care soarta i-a pus în pozițiune, de a fi siliți să primească bine facerile camaraderiei.

Din cauza lipsei de spațiu, Lista de mulțumire către D-nii abonați va continua în No. viitor.

ANUNCIURI

D-nii Abonați, cari încă n'au răspuns la adresele noastre, sunt rugați cu multă stăruință a ne răspunde, pentru regularea conturilor administrative.

Onorabilele primării și prefecturi, din toată țara, care au primit adresele și listele de abonamente, ce am avut onoarea a le trimite, sunt asemenea rugate a ne răspunde, înapoiindu-ne listele și trimițând banii ce-au încasat pe abonamente.